

Vuosikertomus pohjoismaisesta yhteistyöstä 2021

Pohjoismaiden neuvoston
Suomen valtuuskunnalle

Grönlannin, Ahvenanmaan, Suomen, Norjan ja Tanskan yhteistyöministerit korona-ajan kokemuksia käsittelevässä pohjoismaisessa konferenssissa Torshavnissa Färsaarilla marraskuussa
 Kuva: Carolina Nordling

Kannen kuva: Pohjoismaiset yhteistyöministerit Pohjoismaiden neuvoston jäsenien kanssa istuntoviikolla Kööpenhaminassa marraskuussa
 Kuva: Norden.org

Vuosikertomus on laadittu eri ministeriöiden, järjestöjen ja pohjoismaisen yhteistyön sihteeristön toimittamien yhteenvetojen perusteella.

Esipuhe

Suomi toimi Pohjoismaiden ministerineuvoston puheenjohtajana v. 2021. Puheenjohtajuutemme oli ensimmäinen, jonka toimintaa ohjasi pääministeriiden hyväksymän yhteisen Visio 2030:n tueksi laadittu toimintasuunnitelma 2021-24. Vision mukaisesti Pohjolasta rakennetaan maailman kestävin ja integroitunein alue ja tätä päämäärää tavoitellaan kolmen strategisen prioriteetin alla: vihreä Pohjola, kilpailukykyinen Pohjola ja sosiaalisesti kestävä Pohjola.

Toimintasuunnitelma ja Suomen puheenjohtajuusohjelma ”Pohjoismaat, yhdessä” muodostivat yhteistyön konkreettisen toimeenpanon rungon. Sektoreiden laajalta työkentältä yhteisinä punaisina lankoina nousivat esiin muun muassa kestävyyskysymykset ja vihreä siirtymä sekä digitalisaation mahdollisuudet. Suomen kolme puheenjohtajuushanketta nivoutuivat tiiviisti pj-kautemme kantavien teemojen eteenpäinviemiseen. Huoltovarmuus- ja varautuminen nousi pääministeritason aloitteena keskeiseen asemaan puheenjohtajuuden erityisenä painopisteenä.

Koronapandemia vaikutti edelleen monella tapaa yhteistyön toteutukseen. Fyysisiä tapaamisia jouduttiin siirtämään ja perumaan, samalla kun virtuaaliset kohtaamiset saivat vahvan jalansijan käytännön tekemisessä. Lopputulemana pohjoismainen yhteydenpito jopa tiivistyi, ja tästä meidän on syytä pyrkiä pitämään kiinni myös jatkossa. Pohjolan vapaaseen liikkuvuuteen kohdistui ajoin rajoituksia, mikä hankaloitti ennen kaikkea raja-alueillamme asuvien ihmisten arkea. Jatkotyön kannalta on olennaista, että pandemia-ajan kokemukset ja opit perataan kunnolla, jotta olisimme tulevana vuosina yhdessä entistä paremmin valmistautuneita erilaisten kriisien varalta.

Pj-kausi toteutettiin läheisessä yhteistyössä Ahvenanmaan maakuntahallituksen kanssa. Tässäkin tapauksessa YHDESSÄ oli vahvempi.

Helsingissä 24.5.2022

Thomas Blomqvist
Pohjoismaisen yhteistyön ja tasa-arvon ministeri

Sisällysluettelo

Esipuhe.....	3
POLIITTISET SUUNTAIVAT JA ULKOASIAT	5
Pääministereiden yhteistyö	5
Yhteistyöministeriöiden yhteistyö.....	6
Ulko- ja turvallisuus- sekä puolustuspoliittinen yhteistyö	7
Yhteistyö kehityskysymyksissä	10
Alueellinen yhteistyö.....	11
Profilointi- ja maakuvayhteistyö	14
SEKTORIYHTEISTYÖ	15
Kulttuuriyhteistyö	15
Koulutus- ja tutkimusyhteistyö.....	16
Ympäristö ja ilmasto	16
Elinkeino- ja innovaatiopolitiikka	18
Energiapolitiikka.....	19
Aluepolitiikka.....	20
Talous- ja finanssisektori.....	21
Maa- ja metsätalous sekä kalastus- ja elintarvikesektori	22
Sosiaali- ja terveyspolitiikka	23
Tasa-arvoyhteistyö	25
Työelämää koskeva yhteistyö.....	26
Lainsäädäntöyhteistyö ja muu oikeudellinen yhteistyö	28
Digitalisaatio.....	30
MUU POHJOISMAINEN YHTEISTYÖ	32
Rajaestetyö	32
Kestävä kehitys.....	36
Kuluttaja-asiat	36
Liikenne.....	37
Maahanmuutto- ja kansallisuusasiat	37
Pakolaisten ja maahanmuuttaneiden kotoutumisen edistämiseen liittyvä yhteistyö	38
Siviilivalmiuden, varautumisen ja pelastustoimen yhteistyö.....	39
Poliisiyhteistyö sekä tulli- ja huume-yhteistyö.....	40
Yhteistyö saamelaisasioissa	41
Nuorisoyhteistyö	41
Ruotsin kielen edistäminen	44
LIITTEET	46
Pohjoismaiden ministerineuvoston budjetti vuonna 2021	46
Pohjoismaiset kokoukset, seminaarit ja konferenssit vuonna 2021	47

POLIITTISET SUUNTAVIIVAT JA ULKOASIAT

Pääministereiden yhteistyö

Pääministeri Sanna Marin tapasi Tanskan pääministeri Mette Fredriksenin istuntoviikon yhteydessä Kööpenhaminassa 3.11.2021

Kuva: Office of the Danish Prime Minister

Pääministerit tapasivat marraskuun alussa Kööpenhaminassa Pohjoismaiden neuvoston istunnon yhteydessä. Pääministereiden perinteinen kesätapaaminen jouduttiin koronapandemian takia perumaan.

Kööpenhaminan kokouksessa keskusteltiin ennen kaikkea pohjoismaisten yhteiskuntien kriisivalmiudesta ja kriisinsietokyvystä sekä energiavarmuudesta, pohjana pääministeri Marinin johdolla lanseerattu Suomen puheenjohtajuuskauden aloite huoltovarmuus- ja varautumisyhteistyön tiivistämisestä.

Suomen aloitteen toimeenpanosta pääministerit totesivat, että työtä viedään vastuuministeriöiden ja –viranomaisten toimesta eteenpäin laajalla rintamalla, tavoitteena konkreettisen yhteistyön tiivistäminen jo olemassa olevien rakenteiden puitteissa. Norjan pääministeri Gahr Støre ilmaisi vahvaa sitoutumista jatkaa Suomen aloitteen toimeenpanoa omalla puheenjohtajuuskaudellaan 2022.

”Pohjoismainen yhteistyö on voimavara, jonka avulla Pohjoismaat voivat vahvistaa valmius- ja kriisinsietokykyään. Tiivistämällä pohjoismaista huoltovarmuus- ja varautumisyhteistyötä rakennamme kaikissa tilanteissa toimintakykyistä Pohjolaa”, pääministeri Marin veti yhteen keskustelua.

Keskustelun lopuksi pääministerit antoivat yhteisen huoltovarmuutta ja varautumista koskevan julkilausuman *”Nordics together: more secure and better prepared to meet future challenges”* (https://um.fi/current-affairs/-/asset_publisher/gc654PySnjTX/content/nordic-prime-ministers-joint-statement-on-deepening-cooperation-in-the-field-of-security-of-supply-and-preparedness).

Tapaaminen päätettiin juhlistamalla v. 1971 perustetun Pohjoismaiden ministerineuvoston 50-vuotista taivalta. Pääministerit totesivat, että maailma on muuttunut merkittävästi 50:ssä vuodessa, mutta pohjoismainen yhteistyö jatkuu vahvana, nyt ja tulevaisuudessa.

Yhteistyöministeriöiden yhteistyö

Pohjoismaiset yhteistyöministerit tapasivat vuoden aikana viisi kertaa: kaksi kertaa kokonaan virtuaalisesti, hybridimuotoisesti sekä Porvoossa kesäkuussa että Ahvenanmaalla syyskuussa ja puhtaana läsnäkokouksena syksyllä Pohjoismaiden neuvoston istuntoviikon yhteydessä Kööpenhaminassa.

Pandemia-ajan korostama kriisiajan yhteistyö pysyi jokaisen tapaamisen asialistalla, alleviivaten tietojenvaihdon ja jatkuvan vuoropuhelun merkitystä. Suomen laajempaan huoltovarmuus- ja varautumisaloitteeseen liittyen ministerit päättivät käynnistää tutkimushankkeen, joka kartoittaa pohjoismaisen huoltovarmuus- ja varautumisyhteistyön nykytilaa ja mahdollisia uusia yhteistyöalueita. Suomen ulkopoliittisen instituutin vetämä hanke on valmistumassa kesällä 2022. Huoltovarmuuskeskusten toimitusjohtaja Janne Känkänen vieraili yhteistyöministerikokouksessa helmikuussa.

Kriisiajan yhteistyö oli myös ministeri Jan-Erik Enestamilta tilatun selvityksen keskiössä. Enestamin loppuraportti suosituksineen valmistui marraskuussa. Suomen puheenjohtajuushankkeisiin kuulunut selvitys Pohjoismaiden rajapäätösten yhteiskunnallisista vaikutuksista ja niiden heijastumisesta yhteistyön jatkonäkymiin valmistui niin ikään loppuvuodesta. Rajaestetyössä hallitusten tukena toimivan Rajaesteneuvoston mandaatti uusittiin Suomen johdolla. Rajaesteneuvoston puheenjohtaja Kimmo Sasi

oli kutsuttu vieraaksi kesäkuun tapaamiseen, kun taas syyskuun yhteistyöministerikokouksessa vuoropuhelua käytiin koko Rajaesteneuvoston kanssa.

Budjettityötä jatkettiin vuosia 2021-24 koskevan raamipäätöksen pohjalta. Suomen yhteistyöministerin johtamat budjettineuvottelut Pohjoismaiden neuvoston kanssa saatiin menestyksekkäästi päätökseensä ennen marraskuun alun istuntoviikkoa. Vuoropuhelu oli myös aloitusaskel näkemysten vaihdolle ministerineuvoston ja neuvoston välisen budjettiyhteistyön kehittämistä yleensä. Ministerineuvoston sihteeristön organisaatiouudistuksesta ja talous- ja hankehallinnon vahvistamisesta saatiin tilannekatsauksia pitkin vuotta.

Pohjoismaiset yhteistyöministerit Porvoossa 21-22.6.2021 MR-SAM kokouksessa.

Kuva: Mary Gestrin/Norden.org

Ulko- ja turvallisuus- sekä puolustuspoliittinen yhteistyö

Pohjoismaat ovat Suomelle lähimmät kansainväliset yhteistyökumppanit. Yhteistyö ulko- ja turvallisuuspolitiikassa on laajaa ja tiivistä. Suomen ulkopolitiikan keskeinen arvopohja on yhteinen muiden Pohjoismaiden kanssa; keskeistä on ihmisoikeuksien, oikeusvaltioperiaatteen, demokratian, rauhan, vapauden, suvaitsevaisuuden ja tasa-arvon edistäminen kaikessa kansainvälisessä toiminnassa. Suomella on tiiviit suhteet muihin Pohjoismaihin kaikilla tasoilla ja ulkopolitiikan alalla keskustellaan tiiviisti. Yhteistyötä on myös diplomaattisten edustustojen osalta sisältöasioissa, yhteistyöhankkeissa ja myös yhteisten tilojen osalta, joista tunnetuin esimerkki on pohjoismainen yhteislähetystöalue Berliinissä. Pohjoismainen yhteistyö YK:ssa on erityisen näkyvää. Kaikki Pohjoismaat painottavat ulkopolitiikassa ilmastoasioiden tärkeyttä sekä tasa-arvoa laajasti. Suomi toimi vuonna 2021 Pohjoismaisen yhteistyön

(N5) puheenjohtajana. Suomen puheenjohtajuuskauden ensimmäinen N5-ulkoministerikokous pidettiin virtuaalisena maaliskuussa. Vuoden aikana pidettiin useampi virtuaalinen kokous ja yksi läsnäkokous Kööpenhaminassa Pohjoismaiden neuvoston istuntoviikon yhteydessä. N5-kokouksissa keskusteltiin ajankohtaisista ulko- ja turvallisuuspoliittisista aiheista. Ulkoministerit päättivät vuonna 2019 aloittaa uuden pohjoismaisen ulko- ja turvallisuuspoliittisen selvityksen tekemisen. Tekijäksi valittiin islantilainen Björn Bjarnason. Raportti valmistui kesällä 2020 ja sen aiheina ovat ilmastonmuutos, hybridiuhat ja kyberkysymykset sekä monenkeskisen yhteistyön ja kansainvälisen sääntöpohjaisen järjestelmän vahvistaminen ja uudistaminen. Suomen puheenjohtajuuskaudella raportin toimeenpanoa jatkettiin ja ministerit keskustelivat siitä kokouksessaan syksyllä. Suomi järjesti myös yhdessä Hanasaaren kanssa helmikuussa ilmasto-aiheisen seminaarin, johon osallistuivat kaikki Pohjoismaat.

Suomi toimi vuonna 2021 monenkeskisen pohjoismaisen puolustusyhteistyön, Nordefcon (*Nordic Defence Cooperation*), puheenjohtajana. Puheenjohtajuus kiertää vuosittain neljän Pohjoismaan kesken (pl. Islanti). Puheenjohtajan vastuulla on yhteistyön johtaminen ja kehittäminen Nordefcon Visio 2025 -asiakirjan pitkän aikavälin tavoitteiden mukaisesti. Suomen puheenjohtajuuskauden painopisteitä olivat kriisin ja konfliktin ajan yhteistyön kehittäminen; sotilaallinen huoltovarmuus, resilienssi ja kokonaisturvallisuus; Euroopan puolustusrahaston hyödyntäminen Pohjoismaiden kesken; sekä suorituskykyjen pitkän aikavälin kehittäminen. Suomi saavutti puheenjohtajuuskauden tavoitteensa ja onnistui järjestämään suuren osan kokouksista kasvotusten pandemiatilanteesta huolimatta. Nordefcon toiminnasta vuonna 2021 on julkaistu englanninkielinen vuosiraportti (https://www.defmin.fi/files/5340/NORDEFCON_Annual_Report_2021.pdf).

Nordefco-ministerikokous

Kuva: Anton Staffans/PLM

Pohjoismaiden kriisin ja konfliktin ajan yhteistoimintakyvyn kehittäminen on Visio 2025 -asiakirjan keskeisin tavoite. Vuonna 2020 laadittiin ja hyväksyttiin suunnitelma pohjoismaisten päätöksentekokeskusteluiden (*table-top-discussions*, TTD) järjestämisestä säännöllisesti ja näin ollen Suomen johdolla järjestettiin lokakuussa virkamiestason TTD, johon osallistui sekä ministeriöiden että puolustusvoimien edustajia. Keskustelun skenaario sijoittui hybriditoimintaympäristöön ja sitä kehitettiin yhdessä Helsingin hybridiosaamiskeskuksen (*European Centre of Excellence for Countering Hybrid Threats*) kanssa. TTD oli onnistunut ja siitä saatiin aineksia yhteistyön kehittämiseen jatkossa. Keskustelu osoitti, että Pohjoismaiden välinen tiivis koordinointi olisi keskeistä kehittyvässä hybridiskenaariossa. Kyseessä oli Nordefcon toinen TTD, ensimmäinen järjestettiin Suomen edellisellä puheenjohtajakaudella 2017.

Suomen puheenjohtajuuskaudella selvitettiin myös sotilaallisen liikkuvuuden edellytyksiä ilmatoimintaympäristössä, kriisi- ja konfliktitilanteissa. Lisäksi kehitettiin Nordefcon kriisikonsultaatiomekanismin käyttöön liittyviä prosesseja parin vuoden käyttökokemusten pohjalta. Arvaamattomassa turvallisuusympäristössä kriisikonsultaatiomekanismi on osoittanut tarpeellisuutensa. Vuonna 2021 konsultaatioita käytiin Afganistanin evakuintioperaatiosta sekä Venäjän toiminnasta Ukrainan läheisyydessä. Joulukuussa Pohjoismaiden puolustusministerit antoivat yhteisen julkilausuman Ukrainan tilanteesta.

Yhteistyötä kokonaisturvallisuuden saralla kehitettiin vahvistamalla dialogia Nordefcon ja Haga-yhteistyön välillä. Haga on pohjoismainen yhteistyörakenne yhteiskuntaturvallisuuden, pelastustoimen ja varautumisen saralla. Suomi toimi viime vuonna myös Hagan puheenjohtajana sisäministeriön johdolla. Haga-Nordefco-dialogi pääsi vuoden aikana hyvin käyntiin ja siinä keskityttiin yhteisten siviili-sotilaallisten intressien kartoittamiseen. Suomi järjesti vuoden aikana asiantuntijatasen virtuaalikokouksia sekä ensimmäisen Haga-Nordefco-ylijohtajakokouksen Helsingissä lokakuussa. CBRNE-uhat (kemiallisten aineiden (C), biologisten taudinaiheuttajien (B), radioaktiivisten aineiden (R), ydinaseiden (N) ja räjähteiden (E) väärinkäyttö) sekä siviili-sotilaallinen harjoitustoiminta valikoituivat yhteistyöalueiksi, joiden osalta yhteistyömahdollisuuksien tarkastelu jatkuu. Haga-Nordefco-dialogi on uusi aloite, joka vakiintui Suomen puheenjohtajuuskaudella osaksi pohjoismaista yhteistyötä.

Puolustusmateriaaliyhteistyön keskeisenä teemana oli sotilaallinen huoltovarmuus. Aihetta tarkasteltiin erityisesti koronakriisin valossa: minkälaisia vaikutuksia kriisillä on ollut maiden sotilaalliseen huoltovarmuuteen, mitä sopeuttavia toimia on eri Pohjoismaissa tehty ja mitkä ovat mahdolliset pidemmän aikavälin vaikutukset. Työ käynnistyi keväällä 2021 järjestetyllä työpajalla, johon osallistui niin hallinnon kuin pohjoismaisen puolustusteollisuuden edustajia. Työpajan jälkeen työtä jatkettiin Nordefco-verkoston puitteissa tiedon keräämisen ja analysoinnin merkeissä. Tavoitteena oli yhtäältä muodostaa kattava kokonaiskuva pandemian vaikutuksista materiaalihankkeisiin, puolustusteollisuuteen ja teolliseen pohjaan ja toisaalta koronakriisistä saatujen oppien pohjalta tunnistaa uusia mahdollisuuksia sotilaallista huoltovarmuutta koskevaan yhteistyöhön. Työn tuloksista kirjattiin englanninkielinen raportti (https://www.defmin.fi/files/5238/2021_NORDEFECO_SoS_report.pdf).

Suomen toisena puolustusmateriaaliyhteistyön keskeisenä teemana oli eurooppalaisten instrumenttien, erityisesti Euroopan puolustusrahaston, hyödyntäminen pohjoismaisessa kontekstissa. Suomen puheenjohtajakaudella pohjoismainen yhteistyö tiivistyi, sillä Pohjoismaat käynnistivät säännöllisen yhteydenpidon ja aktiivisen tietojen vaihdon Euroopan puolustusrahastoon liittyen. Lisäksi Pohjoismaat jakoivat kansallisten prosessien parhaita käytänteitä. Pohjoismainen puolustusteollisuus kutsuttiin mukaan, joten puolustusteollisuuden edustajat osallistuivat Suomen puheenjohtajakauden työhön, ml. aiheesta järjestetty työpaja elokuussa. Työn tuloksista kirjattiin englanninkielinen raportti (https://www.defmin.fi/files/5240/2021_NORDEFECO_EDF_report.pdf).

Suomen puheenjohtajuuskaudella aktivoitiin vuonna 2020 allekirjoitettu pohjoismaista vientivalvontayhteistyötä koskeva liitesopimus ja järjestettiin vientivalvontaviranomaisten yhteistyökokous syyskuussa 2021. Vientivalvontaliitteen tavoitteena on helpottaa ja yksinkertaistaa puolustustarvikkeiden siirtoja liiteosapuolten välillä sekä edistää huoltovarmuutta ja yhteishankintojen toteuttamista. Yhteistyö pohjoismaisten vientivalvontaviranomaisten välillä on hyödyllistä ja tärkeää myös pohjoismaisen teollisuuden yhteistyölle ja toiminnalle. Yhteistyö käynnistettiin vaihtamalla tietoa ja hyviä käytänteitä mm. aineettomien vientien ja EU:n puolustusrahastohankkeisiin liittyvien siirtojen luvittamisen osalta.

Suomen puheenjohtajakauden aikana pohjoismainen puolustusmateriaaliyhteistyö oli aktiivista. Suomen valitsemat keskeiset teemat herättivät sekä aktiivista keskustelua puolustusministeriöiden, puolustusvoimien ja pohjoismaisen puolustusteollisuuden edustajien kesken että toivat konkreettisia esityksiä jatkotoimiksi.

Nordefcossa on sotilastasolla käynnissä pitkän aikavälin suorituskykyjen kehittämisen prosessi (*Long Term Project Development, LTPD*), jonka tarkoituksena on parantaa pohjoismaisten sotilaallisten suorituskykyjen kehittämistä yhteistyöalueiden välisen tiedonvaihdon ja koordinaation kautta. Vuosi 2021 oli kaksivuotisen LTPD-syklin ensimmäinen ja Suomi puheenjohtajana edisti sen toteuttamista suunnitellusti.

Arctic Challenge Exercise -ilmasotaharjoitus (ACE) järjestettiin kesällä 2021 Norjan johdolla pandemiasta huolimatta. Ensimmäinen ACE järjestettiin vuonna 2013 ja se järjestetään kiertävän johtovastuun periaatteella joka toinen vuosi. ACE on nykyään yksi Euroopan suurimmista ilmasotaharjoituksista.

Nordefcon lisäksi Suomi toimi vuonna 2021 Pohjoismaiden ja Baltian maiden puolustusyhteistyön puheenjohtajana. Vuonna 2022 Nordefcon puheenjohtajana toimii Norja.

Yhteistyö kehityskysymyksissä

Pohjoismaiden kehitysministerit ovat kokoontuneet vuoden 2021 aikana muutamia kertoja keskustelemaan ajankohtaisista kehityspoliittikan ja humanitaarisen avun kysymyksistä, sekä yhteisistä toimenpiteistä, joita tarvitaan tukemaan kehittyvien maiden kestäväää ja vihreää toipumista covid-19 -pandemiasta. Kehitysyhteistyö- ja ulkomaankauppaministeri Skinnari isännöi pohjoismaisen kehitysministerikokouksen joulukuussa 2021. Ministerit keskustelivat mm. koulutuksesta, koronarokotteista, sekä Etiopian kriisistä ja sen vaikutuksista Pohjoismaiden kehitysyhteistyöhön maassa. Ministerit sopivat, että keskustelua jatketaan mm. pohjoismaisen rokotetuotannon edistämisestä tulevaisuudessa ja konkreettisista aloitteista koskien pohjoismaisen yhteistyön tiivistämistä ilmaston ja vihreän siirtymän, seksuaalisen ja sukupuolittuneen väkivallan torjumisen, oikeusperustaisen teknologiakehityksen, sekä seksuaali- ja lisääntymisterveyden ja -oikeuksien normatiivisen perustan heikentämisyritysten torjunnan osalta. Vuonna 2021 pohjoismaista yhteistyötä kehityskysymyksissä virkamiestasolla tehtiin erityisesti Nordic+ -ryhmän (Pohjoismaat, IE, NL ja UK) puitteissa. Vuonna 2021 käynnistyivät myös valmistelut pohjoismaisten kehitysyhteistyövirastojen ja -osastojen päälliköiden välisen yhteistyön tiivistämiseksi.

Pohjoismaiden kehityspoliittinen yhteistyö on aktiivista virkamiestasolla myös erilaisten vakiintuneiden kokoonpanojen ulkopuolella.

Pohjoismainen yhteistyö kehityspankeissa

Pohjoismaat toimivat samassa äänestysryhmässä Maailmanpankissa sekä alueellisissa kehityspankeissa (Afrikan kehityspankki, Aasian kehityspankki, Latinalaisen Amerikan kehityspankki). Kehityspankit ovat kokonaisuutena erittäin suuria globaaleja kehitysyhteistyötoimijoita. Näiden pankkien äänestysryhmissä, joissa on mukana myös muita maita, pohjoismainen yhteistyö kannanmuodostuksessa ja tiedonvaihdoissa on laajaa ja säännöllistä. Pohjoismaat vaikuttavat työssään mm. sukupuolten välisen tasa-arvon ja ilmastotyön huomioimiseen kehitysrahoituslaitosten toiminnassa.

Pohjoismaiden kehitysrahasto (*Nordic Development Fund*) tukee ilmastotoimia kehittyvissä maissa

Pohjoismaisen kehitysrahaston (NDF) toiminnan päätavoite on kehittyvien maiden tukeminen ilmastonmuutoksen hillinnässä ja siihen sopeutumisessa. NDF:n vuoteen 2025 ulottuvan strategian mukaisesti vähintään 60 % rahoituksesta kohdistuu Saharan eteläpuoleiseen Afrikkaan ja vähintään puolet rahoituksesta suuntautuu sopeutumista edistäviin hankkeisiin.

Strategian ensimmäisenä toteutusvuonna NDF:n toiminta oli hyvin linjassa näiden tavoitteiden kanssa. Strategian mukaan NDF edistää yhteispohjoismaisia prioriteetteja ja periaatteita; sukupuolten välisen tasa-arvon edistäminen on tärkeä läpileikkaava teema. NDF:n työ sai paljon positiivista näkyvyyttä YK:n COP26-ilmastokokouksessa.

Vuoden 2021 lopussa NDF:n ilmastohankeportfolio koostui 122 hankkeesta (päätyneestä tai käynnissä olevasta), joiden kokonaisarvo on 484 miljoonaa euroa. Näistä hankkeista 71 % on suuntautunut kehittyvien maiden julkiselle sektorille ja 29 % on ollut investointeja yksityiselle sektorille. NDF:n hankekumppaneista 63 % on ollut monenkeskisiä kehityspankkeja. Hankkeista 18 % on kohdistunut ilmastonmuutoksen hillintään, 22 % ilmastonmuutokseen sopeutumiseen ja 60 % hankkeista on edistänyt kumpaakin näistä. 53 % NDF:n hankeportfolioista on kohdistunut Afrikkaan. Vuonna 2021 NDF teki kuusi uutta hankepäättöä, 63,5 miljoonan euron arvosta.

Alueellinen yhteistyö: Baltian maat, Valko-Venäjä, Luoteis-Venäjä, arktinen yhteistyö ja Läntinen naapurusto

Virossa Pohjoismaiden ministerineuvoston toimisto on vuonna 2021 pitänyt esillä mm. vihreää siirtymää, uusia energiaratkaisuja ja kulttuuria. Toimisto on toteuttanut moninaisia, eteenpäin katsovia ja paikalliseen kontekstiin kohdennettuja tapahtumia pandemia rajoissa. Erityisnostona voidaan mainita toimiston yhteistyö Mikael Gabrielin ja Nublun kanssa heidän yhteisen musiikkivideonsa tematiikkaan vaikuttamisessa. Lisäksi Virossa Pohjoismaiden ministerineuvoston toimisto jatkaa venäjänkielisen väestön yhteiskunnallisen integraation edistämistä mm. Narvan etäpisteensä kautta. Kyseinen etäpiste on usein suora kontaktimme Itä-Virumaalle.

PMN toimiston yhteistyö pohjoismaisten suurlähetystöjen kanssa on tiivistä. Vuonna 2021 järjestettiin iso vastaanotto Tallinnan toimiston 30-vuotisjuhlan kunniaksi.

Latviassa pohjoismainen yhteistyö toimii erittäin hyvin. Vuonna 2021 koronatilanne haittasi mm. johtamalla Pohjoismaiden ja Latvian 100-vuotisten diplomaattisuhteiden yhteisjuhlinnan

peruuttamiseen. Tästä huolimatta järjestettiin monia erilaisia aktiviteetteja muiden suurlähetystöjen ja Nordenin Riian-toimiston kanssa. Näitä olivat esimerkiksi yhteinen alueellinen vierailu Kuurinmaalle Ventspilsiin syksyllä 2021, yhteiset tapaamiset latvialaisten ministereiden ja muiden merkkihenkilöiden kanssa, sekä pohjoismaisten kauppakamareiden yleisölle avoimet tilaisuudet.

Suomen Pohjoismaiden ministerineuvoston puheenjohtajuus käynnistettiin tammikuussa 2021 yhteisbaltialaisella tapahtumalla, jossa puheenjohtajuuden prioriteetit esiteltiin Baltian maiden pohjoismaisesta yhteistyöstä kiinnostuneille tahoille. Riian-suurlähetystö oli mukana perustamassa Nordenin projektitoimistoa Daugavpilsiin; tätä varten suurlähetystö yhdessä Nordenin Riian-toimiston kanssa haki onnistuneesti rahoitusta PMN:n yhteispohjoismaisia hankkeita varten tarkoitetusta hakukuulutuksesta. Lisäksi yhteistyössä Nordenin kanssa suurlähetystö järjesti elokuussa paneelikeskustelun LAMPA-politiikkafestivaaleilla koulukiusaamisen vastaisista toimenpiteistä.

Liettuassa pohjoismainen yhteistyö toimii erittäin hyvin ja muiden Pohjoismaiden suurlähetystöt sekä Pohjoismaiden ministerineuvoston Vilnan toimisto Norden ovat Suomen tärkein viiteryhmä maassa. Yhteistyö on monipuolista sisältäen yhteistyötä tapahtumien järjestämisestä aina valmiusasioiden hoitoon. Alkuvuodesta 2021 koronavirus aiheutti ongelmia yhteistapahtumien järjestämiseen, mutta vuoden tärkeintä tapahtumaa, Pohjoismaiden ja Liettuan 100-vuotisia diplomaattisuhteita, päästiin juhlistamaan Vilnassa lokakuussa 2021 onnistuneella yhteispohjoismaisella juhlakonsertilla, jossa kapellimestarina oli Sasha Mäkilä Suomesta. Muita tärkeitä yhteistapahtumia olivat Scandinavian Days Kaunasissa, yhteiset tapaamiset liettualaisten ministereiden ja muiden merkkihenkilöiden kanssa, sekä pohjoismaisten kauppakamareiden ministeritapaamiset ja yleisötilaisuudet. Kertomusvuonna toimisto jatkoi ministerineuvoston Valko-Venäjä-toimintojen hallinnointia ja koordinaatiota. Hanketoiminta kohdistui muun muassa riippumattoman mediakentän tukeen, ympäristötietoisuuden vahvistamiseen ja ihmisoikeuspuolustajien tukemiseen.

Suomen suurlähetystö Vilnassa yhteistyössä muiden Pohjoismaiden lähetystöjen kanssa sekä Nordenin Vilnan toimiston kanssa toteuttivat vuoden 2021 aikana koulutushankkeen, jossa Suomella on koordinaattorooli yhdessä Nordenin kanssa. NordED hanke edisti koulutuksesta käytävää keskustelua Liettuassa ja toi esille Pohjoismaiden sekä Baltian maiden parhaita käytäntöjä ja oppeja. Keskusteluiden toivotaan tuovan lisäarvoa Liettuan koulutusreformin suunnitteluun. Hankkeeseen saatiin rahoitusta Pohjoismaiselta ministerineuvostolta yhteensä 31 500 euroa. Hanke on koostunut kahdesta webinaari-sarjasta, joissa Suomella on ollut erittäin hyvä näkyvyys. Kuulijoita webinaareilla oli yhteensä 13 600. Hankkeen kolmas osuus, koulutusosio Liettuan koulutuspolitiikan päätöksentekijöille, järjestetään kesäkuussa 2022. Lisätietoa hankkeesta: <https://norded.lt/>.

Pohjoismainen yhteistyö **Luoteis-Venäjällä** keskittyi erityisesti Pohjoismaisten viikkojen järjestämiseen, jotka järjestettiin myös vuonna 2021 (ohessa tiivistelmä, jossa tarkemmin ohjelmasta, tavoitteista ja saavutuksista). Koronapandemia aiheutti omat esteensä laajamittaisten tapahtumien järjestämiselle, mikä vaikutti myös yhteistyöhön Pohjoismaiden keskuudessa. Muuten yhteistyötä toteutettiin esimerkiksi alueellisissa rajat ylittävän yhteistyön hankkeissa, ihmisoikeuskysymysten seurannassa, järjestötyössä ja tietyissä kaupallistaloudellisissa kysymyksissä. Yhteisiä tapaamisia pyrittiin järjestämään relevanttien alueellisten viranomaisten ja tahojen kanssa aina tilaisuuden salliessa. Myös liikkuvuuteen ja rajanylitykseen liittyvät kysymykset olivat keskeisiä monille pohjoismaisille kollegoille ja niiden osalta tehtiin hyvin käytännönläheistä yhteistyötä ei pelkästään Luoteis-Venäjän alueella, vaan koko Venäjän osalta. Pietarissa on kokoontunut myös yli kymmenen vuotta Nordic Club, joka tuo pohjoismaisia edustajia eri yhteiskunnan osa-alueilta yhteen vapaamuotoisen yhteydenpidon hengessä ja jonka toiminta on koettu kaupungissa erittäin arvokkaana erityisesti pandemian aikana.

Pohjoismaiset viikot (Nordic Weeks) 9-10/2021 Pietarissa, 11/2021 Murmanskissa ja 12/2021 Petroskoissa

Yhteistyökumppanit: Pietarin kaupungin ulkosuhdekomitea, Pohjoismaiden edustustot, viestintätoimisto Sarafan, ympäristöbloggaaja Anastasia Prikazhikova, Kultura byta sekä lukuisia muita paikallisia pienemmässä roolissa.

Tapahtumapaikka: Pietari, Murmansk, Petroskoi (Viipuri, Kaliningrad, Arkangel)

Pohjoismaiset edustustot järjestävät vuosittain vuorotellen Pietarissa pohjoismaiset viikot. Vuonna 2021 Suomi toimi puheenjohtajana samanaikaisesti Pohjoismaisen ministerineuvoston puheenjohtajuuden kanssa. Puheenjohtajuus jaettiin Suomen Pietarin instituutin sekä Tanskan kulttuuri-instituutin kanssa, jonka vuoden 2020 kausi jäi toteutumatta koronan vuoksi. Pääkonsulaatti oli pääpartneri eli se vastasi taloudesta ja koordinaatiosta. Budjetti saatiin kokonaisuudessaan Pohjoismaiselta ministeriöneuvostolta, yhteensä 67 000 euroa.

Pohjoismaisten viikkojen teemana oli kestävä kehitys (ekologia). Kuukauden ajan Pietarissa järjestettiin lukuisia tilaisuuksia, kuten workshopeja, näyttelyitä, dokumenttielokuvanäytöksiä ja keskustelutilaisuuksia kestävästä kehityksestä. Pohjoismaiset viikot olivat erinomainen mahdollisuus tuoda esiin Suomen pääviestejä ja hyviä käytäntöjä kestävästä kehityksestä ja ilmastotavoitteista. Osa ohjelmasta oli verkossa Zoomissa tai striimattiin Youtubeen.

Pääohjelma oli kuukauden pituinen Kultura Bytan kuratoima From Trash to Fashion -näyttely, jossa esiteltiin pohjoismaista ja venäläistä ympäristöystävällistä muotoilua ja muotia. Suomesta esillä olivat Rensin kahvista tehdyt lenkkarit, Lovian kalannahkalaukku sekä Zero Waste -bistro. Näyttely järjestettiin Pietarin jälkeen Murmanskissa ja Petroskoissa marras-joulukuun aikana sekä pienemmät ohjelmakokonaisuudet myös Kaliningradissa, Arkangelissa ja Viipurissa. Ohjelmaa oli kokonaisuudessaan kymmeniä.

Pohjoismaisten viikkojen kohderyhmänä on laaja yleisö nuorista kaupunkilaisista lapsiperheisiin, ympäristövaikuttajiin, tutkijoihin, liike-elämään sekä viranomaisiin. Pohjoismaiset viikot saivat laajasti näkyvyyttä paikallismediassa. Viestintätoimisto Sarafanin viestintäloppuraportin mukaan pohjoismaiset viikot tavoitti noin 18 miljoonaa katselukertaa eri viestintäkanavissa.

Arktinen yhteistyö

Yhteistyö ja tiedonvaihto Pohjoismaiden kanssa arktisista kysymyksistä oli vuoden 2021 aikana jatkuvaa, ja toimi erinomaisesti. Ministerineuvoston uusi arktinen yhteistyöohjelma v. 2022-24 hyväksyttiin Pohjoismaiden neuvoston istunnon yhteydessä loppuvuodesta. Ohjelman päätavoite on kestävä kehityksen edistäminen arktisella alueella ja se nivoutuu entistä tiiviimmin yhteen visio 2030:n päämäärien kanssa. Yhteistyöministerit päättivät syksyllä siirtää arktisen yhteistyön hankehallinnon Tukholmassa sijaitsevalta Nordregiolta Grönlantiin Pohjoismaiden Grönlanti-instituutille (NAPA) ja Grönlannin yliopistolle. Hanketoimintaa valmisteltiin tiiviissä yhteistyössä Arkisten neuvoston kanssa.

Islanti toimi Arktisen neuvoston puheenjohtajana kevääseen 2021 saakka. Suomi tuki Islannin puheenjohtajakauden painopisteitä, joita olivat mm. arktisen meriympäristön suojelu, tasa-arvokysymykset, Arktisen neuvoston työn vahvistaminen ja Covid-19 –pandemian aiheuttamiin haasteisiin vastaaminen arktisella alueella.

Suomi julkaisi kesäkuussa 2021 kansallisen arktisen politiikan strategian, jonka laatimisprosessissa käytiin Pohjoismaiden kesken jatkuvaa keskustelua ja tiedonvaihtoa.

Yhteistyö läntisten naapureiden kanssa

Kertomusvuosi oli ensimmäinen syksyllä 2020 hyväksyttyjen uusien yhteistyön suuntaviivojen (v. 2021-23) toimeenpanovuosi. Läntisillä naapureilla tarkoitetaan ennen kaikkea Yhdysvaltoja, Kanadaa, Yhdistyneitä kuningaskuntia ja Irlantia. Uusien suuntaviivojen mukaisessa yhteistyössä korostuvat merelliset kysymykset, kauppa ja taloudellinen kehitys, ympäristö ja ilmasto, tutkimus, innovaatiot ja koulutus, kulttuuri, terveys, tasa-arvo ja lasten ja nuorten osallistuminen. Laajempaan huomiota osakseen sai virtuaalinen sarja kulttuuripoliittisia dialogitapahtumia, jotka toivat yhteen Pohjolan ja Kanadan ylemmää virkamiestasoa ja asiantuntijoita keskustelemaan kestävän kehityksen ja vihreän siirtymän kulttuuriulottuvuuksista, verkkosisältöjen moninaisuudesta sekä liikkuvuuden ja kulttuuriviennin tulevaisuuden näkymistä. Vuoropuhelujen sarja toimi osaltaan pohjana Kanadan kanssa v. 2022 toteutettavalle kulttuuripoliittiselle ”Nordic Bridges” –panostukselle.

Profilointi- ja maakuvayhteistyö

Pohjoismainen profilointi- ja maakuvayhteistyö jatkui pandemian sekä hankehallinnollisten haasteiden vaikutuksista huolimatta aktiivisena myös vuonna 2021. Kärkihankkeena vuonna 2020 lanseerattua Nordic Talks –konseptia jatkettiin. Alun perin TED Talks –tyyppiseksi suunniteltu formaatti muutettiin COVID-19-pandemian vuoksi podcast-muotoon ja uusia jaksoja julkaistiin hyvällä tahdilla. Nordic Talks -konseptista teetettiin arvio ja siitä saatu palaute edustustoista sekä muilta yhteistyökumppaneilta oli pääosin positiivista. Edustustot ja sidosryhmät pitivät konseptia hyvänä tapana fasilitoida yhteistyötä kansainvälisellä kentällä. Nordic Talks -konsepti mahdollisti myös uuden yleisön saavuttamisen ja yhteyksien muodostamisen ketterällä ja innovatiivisella tavalla. Positiivinen palaute vahvisti näkemystä, että tapa tehdä viestintää on oikeanlaista. Viestintä- ja markkinointityöhön tarjotut työkalut ja konseptit tuovat pohjoismaisille edustustoille ja sidosryhmille lisäarvoa.

Vuoden 2021 aikana järjestettiin yhteensä 72 Nordic Talks -tapahtumaa eri puolilla maailmaa joko läsnä tapahtumina tai verkossa. Pohjoismaiden Nordic Talks- keskustelusarja oli näkyvästi esillä myös yhteispohjoismaisessa paviljongissa YK:n ilmastokonferenssissa (COP) Glasgow'ssa marraskuussa 2021. Nordic Talks –konsepti palkittiin vuoden aikana myös Transform Awardsissa ja City Nation Place –konferenssissa.

Vuoden 2021 aikana toteutettiin yksi Open Call for Nordic Talks –rahoitushaku. Näistä toteutui yhteensä 26 uutta projektia. Projekteissa mukana oli 36 suurlähetystä joko vetäjän tai yhteistyökumppanin roolissa.

SEKTORIYHTEISTYÖ

Kulttuuriyhteistyö

Kulttuurisektorin työskentelyä ohjasi Pohjoismaiden ministerineuvoston toimintaa ohjaava Visio 2030, Suomen Pohjoismaiden ministerineuvoston puheenjohtajuusohjelma sekä opetus- ja kulttuuriministeriön yhteinen puheenjohtajuusvuoden teema: kestävä kehitys. Kulttuurisectori teki laajasti yhteistyötä muiden sektorien, eri kansallisten tahojen, kansainvälisten toimijoiden ja Pohjoismaiden kesken sekä eri ministeriöiden välillä.

Tiede- ja kulttuuriministeri Annika Saarikko lanseerasi keväällä 2021 pohjoismaisten kulttuuriministerien hyväksymän uuden ohjelman nimeltä ”Pohjoismaiden ministerineuvoston kulttuuripoliittinen yhteistyöohjelma 2021–2024: Taide ja kulttuuri – kestävä kehityksen vauhdittajat Pohjolassa” <https://pub.norden.org/politiknord2021-706/>. Yhteistyöohjelma määrittää kulttuuriministerineuvoston keskeiset poliittiset painopistealueet vuosina 2021–2024. Kulttuuri nähdään läpileikkaavana ja kantavana voimana pohjoismaisten yhteiskuntien kestäväälle kehitykselle ja erityisesti kulttuuriministerien pyrkimyksessä kohti vihreää, kilpailukykyistä ja sosiaalisesti kestävää Pohjolaa.

Pohjoismaiden ministerineuvoston Visio 2030 ja siihen liittyvä rakenneuudistus heijastuivat kulttuurisektorin talouskehukseen leikkauksina. Kulttuuriministerit sopivat leikkausten kohdentamisen periaatteista ja päättivät kulttuurisektorin talousarvion 2022 sekä alustavan talousarviosuunnitelman kulttuurisektorin talousarvioksi 2023–2024. Leikkaukset aiheuttivat suurta huolta pohjoismaisella kulttuurikentällä. Myös Pohjoismaiden neuvosto reagoi tilanteeseen, minkä johdosta kulttuurisectorille kompensoitiin osa leikkauksista.

Pohjoismaiset kulttuuriministerit hyväksyivät tiede- ja kulttuuriministeri Antti Kurvisen johdolla julkilausuman <https://www.norden.org/fi/declaration/taide-ja-kulttuuri-kestavan-kehityksen-vauhdittajina> ”Taide ja kulttuuri kestävä kehityksen edistäjinä”, mihin viitattiin Unescon hallintoneuvostossa. Ministerit päättivät myös panostaa määrärahoja uuteen hankkeeseen, jossa tarkastellaan teknologiajättien vaikutusta uutismedioiden toimintaedellytyksiin ja demokraattiseen keskusteluun Pohjolassa. Lisäksi kulttuuriministerit kävivät keskustelua Covid-19 pandemian vaikutuksista kulttuuri- ja mediayhteistyöhön. Ministerit ottivat myös kantaa Reykjavíkin Pohjolan talon kunnostustarpeisiin ja päättivät, että asian yhteydessä tulee selvittää, miten kiinteistöä hallinnoidaan ja isännöidään tulevaisuudessa. Ministerit hyväksyivät Kulturanalys Nordenille ja mediatutkimuskeskus Nordicomille uuden 4-vuotisen mandaattikauden.

Puheenjohtajuusohjelmaan sisältyvissä tapahtumissa käsiteltiin ja edistettiin muun muassa alkuperäiskansojen aineettoman omaisuuden suojaa, av-alan toimintaedellytyksiä ja kilpailukykyä sekä pohjoismaista kielipolitiikkaa. Lisäksi järjestettiin kulttuuripoliittinen virkamiestason online-vuoropuhelu Pohjoismaiden ja Kanadan välillä sekä verkoston ”Nordic Netvaerk for kunst og kultur i skole og dagtilbud” kokous Lahdessa. Lisäksi valmisteltiin Kanadassa vuonna 2022 toteutettavaa Nordic Bridges – ohjelmakokonaisuutta. Ministeriö osallistuu myös ympäristöministeriön päävastuulla olevaan kolmivuotiseen hankkeeseen ”Rakentamisen kiertotalous”.

Koronapandemia toi mukanaan uusia digitaalisia työskentelytapoja. Puheenjohtajakauden tapahtumista on saatavilla tallenteita ja raportteja, mikä tukee jatkuvuutta ja tuloksien hyödyntämistä. Tapahtumien virtuaalinen toteutustapa myös lisäsi niiden saavutettavuutta.

Koulutus- ja tutkimusyhteistyö

Suomen puheenjohtajuusohjelman lähtökohtana toimi pohjoismaisten pääministereiden visio, jonka mukaan Pohjolan tulee olla maailman kestävin ja integroitunein alue vuoteen 2030 mennessä. Vision kolme painopistealuetta - vihreä Pohjola, kilpailukykyinen Pohjola ja sosiaalisesti kestävä Pohjola – ohjasivat puheenjohtajuusvuoden työskentelyä. Opetus- ja kulttuuriministeriössä puheenjohtajuusohjelma rakennettiin kestävän kehityksen teeman ympärille ja yhteistyötä tehtiin poikkisektoraalisesti koulutus-, tutkimus-, kulttuuri-, nuoriso- ja liikuntapolitiikan alalla.

Pohjoismainen koulutus- ja tutkimusyhteistyö pyrkii siihen, että Pohjola on tiedon ja hyvinvoinnin alalla johtava alue. Tavoitteena on järjestää koulutusta ja mahdollisuus elinikäiseen oppimiseen jokaiselle sosiaalisesta taustasta riippumatta. Yhteistyöllä pyritään edistämään tutkimusta ja tutkimuspolitiikkaa Pohjoismaissa sekä Ahvenanmaalla, Färsaarilla ja Grönlannissa.

Pohjoismaiden koulutus- ja tutkimusministerineuvoston kokous järjestettiin hybridimuodossa Grand Marina Congress Centerissä Helsingissä. Opetusministeri Li Andersson johti opetusministereiden teemakeskustelua aiheesta sosiaalisesti kestävä kehitys ja nuorten osallistuminen demokraattisiin prosesseihin. Tiede- ja kulttuuriministeri Antti Kurvinen toimi puheenjohtajana tutkimusministereiden kokouksessa, jonka aikana käytiin keskustelua pohjoismaisesta tutkimusyhteistyöstä ja sen koordinoinnista.

Koulutuksen ja tutkimuksen virkamieskomitea kokoontui kolme kertaa ja työssä keskeistä oli:

- Sektorin raamiin kohdistuvat budjettileikkaukset
- Puheenjohtajuuskauden hankkeiden toimeenpano ja seuranta
- Tutkimusyhteistyö
- Kieliyhteistyön kehittäminen, mm. kielipoliittisen julistuksen uudistaminen

Ympäristö ja ilmasto

Pohjoismaiden ministerineuvoston Visio 2030 ja sen toteuttaminen antoi leimansa ympäristö- ja ilmastoyhteistyöhön. Samalla pitkään jatkunut yhteistyö monessa eri asiantuntijaryhmässä jatkui COVID-19-pandemiasta huolimatta. Ympäristö- ja ilmastoministerit tapasivat sekä keväällä että syksyllä, rakentamisesta vastaavat ministerit pitivät kokouksensa Porvoossa marraskuussa.

Ympäristö- ja ilmastosektori on käynnistänyt kymmenkunta isompaa hanketta vision toteuttamiseksi. Sen lisäksi sektori osallistuu useampaan, eri hallinnonaloja ylittävään yhteistyöhankkeeseen. Hankkeet kattavat laajasti eri teemoja kuten esimerkiksi vihreä siirtymä, luontopohjaiset ratkaisut, kiertotalous sekä rakentaminen ja liikenne. Suurin osa ympäristö- ja ilmastosektorin yhteistyöstä toteutetaan edelleen kuuden pysyvän työryhmän toimesta sektorin yhteistyöohjelman mukaisesti. Suomen johdolla tehtiin väliarviointi yhteistyöohjelman toteuttamisesta mm. Visio 2030 työn valossa. Tiedonvaihtoa eri toimijoiden välillä on väliarviointin mukaan parannettava, ja uuteen, vuoden 2024 jälkeiseen jaksoon on valmistauduttava ajoissa. Ympäristö- ja ilmastosektori jatkoi myös Joutsenmerkin organisaation arviointia.

Monet kansainvälisiin ympäristö- ja ilmastopöytäkirjoihin sekä prosesseihin liittyvät osapuolikokoukset jouduttiin siirtämään myöhemmäksi. Poikkeuksena tästä oli marraskuun alussa Glasgowissa järjestetty ilmastokokous COP26. Pohjoismailla oli ilmastokokouksessa näkyvä rooli, sekä neuvotteluissa että eri tapahtumien toteuttamisessa.

Kevään ministerikokous pidettiin tänä kuten useimmat virkamieskokouksetkin. Marraskuun ministerikokous pidettiin Kööpenhaminassa Pohjoismaiden neuvoston istuntoviikon yhteydessä. Suomen aloitteesta ympäristö- ja ilmastoministerit keskustelivat toukokuussa siitä, miten luonnon monimuotoisuutta voitaisiin paremmin huomioida eri rahoitusjärjestelmissä. He painottivat erityisesti Pohjoismaiden rahoituslaitosten mahdollisuuksia tunnistaa toiminnan vaikutuksia luonnon monimuotoisuuteen. Ministerit jatkoivat myös keskustelua nuorten osallistamisesta ja vahvistivat kantansa siitä, että nuorille on annettava aidosti mahdollisuus vaikuttaa kansainvälisiin ympäristö- ja ilmastoprosesseihin. Ympäristö- ja ilmastoministereiden asialistoilla oli sen lisäksi ilmastoneuvottelut ja Glasgow'n COP26-kokous, YK:n ympäristökokous (UNEA), joka järjestetään kaksiosaisena 2021-2022, sekä keskustelu uudesta globaalista muovisopimuksesta. Ministerit hyväksyivät toukokuussa julistuksen, jonka pääsanoma oli, että ilmastomuutos on otettava paremmin huomioon merten suojelussa ja hoidossa.

Rakentaminen

Vuonna 2020 Pohjoismaat perustivat yhteisen ohjausryhmän koordinoimaan rakentamismääräysten yhtenäistämistä. Vuonna 2021 alkoi laaja hanke, jonka tavoitteena on edistää kestävästä rakentamisesta ja rakentamismääräysten harmonisointia. Viiden eri toimintakokonaisuuden avulla pyritään siihen, että pohjoismaisesta rakentamisesta tulee entistä kestävämpi ja kilpailukykyisempi. Ympäristöministeriö vastaa hankkeen isoimmasta kokonaisuudesta, joka tähtää rakennusten elinkaariarvioinnin harmonisointiin. Sen lisäksi hankkeessa edistetään julkisten hankintojen myönteisiä ympäristö- ja ilmastovaikutuksia, vahvistetaan pohjoismaisen puurakentamisen yhteistyötä ja luodaan edellytyksiä kestävien ja vähähiilisten rakennustyömaiden perustamiseksi.

Ympäristöministeriön johdolla alkoi 2021 kolmevuotinen puheenjohtajuushanke, jonka tavoitteena on edistää rakentamisen kiertotaloutta, luoda uusia yhteistyöverkostoja sekä jakaa rakentamisen kiertotalouden käytäntöjä Pohjoismaiden kesken. Hankkeen ensimmäisessä vaiheessa, joka käynnistyi kesällä, kartoitetaan rakentamisen kiertotalouden nykytila. Euroopan komission *New European Bauhaus* aloitetta edistetään myös aktiivisesti. Hanke luo pidemmällä tähtäimellä perustan syventyneelle verkostoitumiselle. Suomessa yhteistyöhön osallistuvat ympäristöministeriön lisäksi työ- ja elinkeinoministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö sekä SITRA.

Marraskuussa järjestettiin asumisesta ja rakentamisesta vastaavien ministereiden kokous Porvoossa. Ministerit keskustelivat pohjoismaisesta yhteistyöstä rakentamiseen liittyvien EU-säädösten valmistelussa ja totesivat esimerkiksi, että rakennustuotteiden uudelleenkäyttöä ja kierrätystä tulisi edelleen helpottaa. Pohjoismaat ovat olleet aktiivisia New European Bauhaus aloitteen kehittämisessä. Ministerit ja rakentamisesta vastaavien organisaatioiden edustajat antoivat tukensa tämän aloitteen jatkokehittämiselle.

Aluesuunnittelu ja kaupunkien kehittäminen

Ympäristöministeriö osallistuu myös ministerineuvoston aluekehitystä ja aluesuunnittelua edistävään yhteistyöhön. Aluekehityksen päävastuullisena on työ- ja elinkeinoministeriö.

Aluepolitiikan (aluekehityksen ja –suunnittelun) virkamieskomitea kokoontui ympäristöministeriön johdolla kuusi kertaa virtuaalisesti ja kerran hybridinä Helsingissä. Vision toteuttaminen toteutuu kolmen teemaryhmän kautta. Ympäristöministeriö on mukana kaupunki -teemaryhmän työssä. Vuoden aikana virkamieskomiteassa käsiteltiin myös rajakomiteoiden työtä ja käynnistettiin sitä koskeva arviointi. Nordregion vuosittain järjestämä ”Nordregio Forum” toteutettiin hybriditilaisuutena. Ympäristöministeriö osallistui foorumin paneelikeskusteluun vihreästä siirtymästä.

Pohjoismainen ympäristörahoitusyhtiö NEFCO

NEFCO (Nordic Environment Finance Corporation) on pohjoismainen ympäristörahoitusyhtiö, jonka pääpaikka sijaitsee Helsingissä. NEFCOn uusi viisivuotisstrategia hyväksyttiin ja sen toimeenpano käynnistyi. Samalla otettiin käyttöön soveltuvin osin EU:n taksonomia investointien kestävyysarvioinnissa NEFCOn omien kriteereiden lisäksi. Vuoden aikana hyväksyttiin 78 uutta hanketta. Kaiken kaikkiaan rahoituksen määrä oli 69 miljoonaa euroa. Suurin osa hankkeista on liittynyt ilmastonmuutokseen. Julkisen puolen hankkeissa ovat korostuneet edelleenkin energiatehokkuus, yksityisellä sektorilla uusiutuva energia. Energiatehokkuus- ja kiertotaloushankkeiden määrä kasvoi erityisesti yksityisellä puolella. Koronan vaikutukset NEFCOn hankkeisiin olivat varsin vähäiset ja vuoden taloudellinen tulos ja tulos ympäristötavoitteiden näkökulmasta ylittyivät.

Elinkeino- ja innovaatiopolitiikka

Koronatilanteesta johtuen elinkeinoministeri Mika Lintilän puheenjohtama ministerikokous järjestettiin hybriditilaisuutena, jossa paikalla oli Suomen ministerin lisäksi Norjan elinkeinoministeri muiden ministerien osallistuessa etäyhteydellä.

Ministerikokouksen keskeiset teemat olivat elinkeinoelämän toipuminen koronasta, matkailu sekä kestävä mineraalien tuotanto. Elinkeinoelämän tulevaisuuteen liittyvän alustus- ja inspiraatiopuheenvuoron piti F-Securen perustaja ja hallituksen puheenjohtaja Risto Siilasmaa.

Ministerit päättivät matkailuun liittyviin hankkeisiin kohdistettavasta määrärahasta. Matkailualan hankkeet ovat erityisen tarpeellisia toimialaa koetelleen koronan jälkeistä elpymistäkin ajatellen (ks. alla matkailusta tarkemmin).

Ministerikokouksen yhteydessä julkistettiin Pohjoismaiden mineraalipotentialista tehty selvitys, jonka tarpeellisuudesta, kiinnostavuudesta ja ajankohtaisuudesta kertoo julkaisun merkittävä latausmäärä, yli 3 000, mikä on suurin Nordic Innovationin yksittäisen julkaisun latausmäärä.

Merkittävät hankkeet elinkeino- ja innovaatioalalla 2021

ÄK-N-virkamieskomiteassa vuosi käytettiin pääasiassa kahdeksan yhteistä visiota tukevan aloitteen käynnistämiseen. Vuosi alkoi ylimääräisen etäkokouksen merkeissä, jossa käytiin läpi näihin aloitteisiin liittyviä asioita. Uudet toimintatavat, visiota tukevat aloitteet ja niihin liittyvät referenssiryhmät, ovat

osoittaneet erinomaisia hyötyjä, mutta samalla on havaittu poikkileikkaavien teemojen koordinoinnin haasteellisuus. Toimintatapojen uudistaminen edellyttää myös jäsenmailta eri lailla aktiivisuutta, kuten substanssiasiantuntijoiden kytkemistä tiiviimmin mukaan aloitteisiin.

Vuoden aikana keskusteltiin NOPEFin (Pohjoismaiden projektivientirahasto) toiminnasta, joka nähtiin virkamieskomitealle tehdyssä selvityksessä arvokkaaksi. NOPEFin ja Nordic Innovationin toivottiin kehittävän entistä selkeämmin toistensa vahvuuksia tukevaa yhteistyötä, jotta elinkeinoministerineuvoston eri instrumentit edistävät kokonaisuudesta syntyvää lisäarvoa.

Poikkeustilanteesta huolimatta komiteassa katsottiin vahvasti tulevaisuuteen ja käynnistettiin keskustelu Pohjoismaiden mahdollisesta yhteistyöstä Osakan EXPO2025:ssä.

Matkailu

Elinkeinoministerit varasivat syyskuussa pidetyssä kokouksessaan 20 miljoonaa Tanskan kruunua (n. 2,7 milj. euroa) matkailualan kestävästä kehitystä ja alan elpymistä koronapandemiasta tukeviin toimenpiteisiin ajalle 2021–2024. Aloite valmisteltiin Suomen koordinoimana Pohjoismaiden ministerineuvoston alla toimivassa pohjoismaisessa matkailutyöryhmässä yhteistyössä Nordic Innovationin ja ministerineuvoston sihteeristön kanssa. Toimenpiteillä mm. tuotetaan tietoa päätöksenteon tueksi kestävästä kehityksestä liittyvien tavoitteiden asettamisessa, kehitetään matkailuelinkeinon vaikuttavuuden tilastointia ja jaetaan hyviä käytäntöjä matkailun kehittämisessä ja tuotekehityksessä.

Suomi vastaa kahden aloitteeseen sisältyvän hankkeen toimeenpanosta. Työ- ja elinkeinoministeriön toteuttamassa yhteispohjoismaisessa hankkeessa selvitetään kotimaanmatkailun hyviä käytäntöjä ja analysoidaan mahdollisuuksia hyödyntää koronapandemian aikana muodostuneita kotimaanmatkailun toimintatapoja matkailun kehittämiseen laajemminkin. Visit Finland toimeenpanee pohjoismaista matkailuyhteistyötä tiivistävää viestintähanketta, jossa järjestetään mm. yhteispohjoismainen matkailuseminaari matkailuyhteistyön toimenpiteiden ja tulosten konkretisoimiseksi ja matkailuyhteistyön esille nostamiseksi. Lisäksi Suomi (mm. TEM, Visit Finland, OKM, Tilastokeskus) osallistuu aloitteen muiden hankkeiden toteutukseen osallistumalla vähintään hankkeissa tehtävään aineistonkeruuseen.

Pohjoismaista matkailuyhteistyötä ohjasi elinkeinoministerien kesällä 2019 hyväksymä Pohjoismaisen matkailuyhteistyön suunnitelma vuosille 2019–2023. Aktiivinen pohjoismainen yhteistyö tuki Suomen matkailustrategian toimeenpanoa erityisesti kestävästä matkailusta ja matkailun digitalisaatiota koskevien hankkeiden osalta. Lisäksi yhteistyö edisti pääministeri Marinin hallituksen Kestävä matkailu 2030 -ohjelmassa linjaamaa tavoitetta huomioida yhteistyömahdollisuudet Pohjoismaiden kanssa kestävästä matkailun kehittämisessä.

Energiapolitiikka

Suomen puheenjohtajakaudella Pohjoismaiden ministerineuvoston energiasektorin teemoja olivat sähkömarkkinan edelleen kehittäminen, sektori-integraatio ja päästövähennykset sektoreilla, joilla päästövähennykset ovat vaikeita. Suomen kaudella valmisteltiin myös uusi energiasektorin yhteistyöohjelma vuosille 2022–2024. Siinä esillä ovat pohjoismaisen sähkömarkkinan kehittäminen, vihreä kasvu, uusiutuva energia, CCUS (hiilidioksidin talteenotto ja varastointi), energiatehokkuus, energiatutkimus, liikenteen energiakysymykset ja ajankohtaiset EU/ETA-asiat.

Energiaministerineuvoston (MR-E) kokous Suomen kaudella oli tarkoitus pitää syyskuussa 2021 Helsingissä. Agendalla olivat sektori-integraatio, EU:n Fit for 55 –paketti ja elvytysrahoitus energiahankkeille sekä pohjoismainen sähkömarkkina ja sähköistyminen. Ministerikokous jouduttiin perumaan viime hetkellä. Ministerit hyväksyivät kirjallisessa menettelyssä kuitenkin energiasektorin yhteistyöohjelman vuosille 2022-2024.

Merkittäviä hankkeita energiapolitiikan yhteistyössä vuonna 2021:

Energiapolitiikan virkamieskomitean työssä keskityttiin energiasektorin yhteistyöohjelman 2022-2024 valmisteluun, hyväksyttiin budjetti vuodelle 2022 ja myönnettiin rahoitusta energiasektorin pohjoismaisille hankkeille, mm. poikkisektoraaliseen liikennehankkeeseen. Energiapolitiikan virkamieskomitean alaisista työryhmistä ja ryhmistä aktiivisesti toimivat vuonna 2021 sähkömarkkinaryhmä (EMG), uusiutuvan energian työryhmä (AGFE) ja viranomaistyöryhmä Nordsyn. Lisäksi kokouksia piti Pohjoismaiden ja Baltian maiden hiilidioksidin talteenottoon, käyttöön ja varastointiin keskittyvä verkostoryhmä (NGCCUS).

Sähkömarkkinaryhmän (EMG) työ jatkui aktiivisena vuonna 2021. Keskeisenä teemana yleisen tiedonvaihdon ja ajankohtaisten asioiden koordinoinnin lisäksi oli Pohjolan sähkömarkkinafoorumi, joka pidettiin virtuaalisena. Samalla jatkettiin vuoden 2022 foorumin valmistelua. Työryhmä teetti useita selvityksiä ajankohtaisista aiheista.

Myös uusiutuvan energian työryhmän keskeisenä teemana vuonna 2021 oli puhtaan energian paketin ja uudelleen laaditun uusiutuvan energian direktiivin (RED II) toimeenpanon valmistelu pohjoismaisen yhteistyön näkökulmasta. Työryhmä käsitteli vuoden aikana komission direktiiviin tuomia muutostarpeita ja Pohjoismaiden kantoja niihin.

Aluepolitiikka

Aluepolitiikan ja –suunnittelun sektorilla toiminnan painopisteenä oli vuoden 2021 aikana ministerikokouksen järjestäminen ja siihen liittyvä valmistelutyö sekä NordRegion toimesta laadittavan, monipaikkaisuutta käsittelevän tutkimussuunnitelman hyväksyntä ja käynnistys.

Ministerikokous järjestettiin syyskuussa elinkeinoministeri Mika Lintilän johdolla. Kokouksen keskeisiksi teemoiksi nostettiin monipaikkaisuus ja sen vaikutukset alueiden kehitysnäkymiin sekä vihreä elpyminen. Kokouksessa hyväksyttiin tutkimuslaitos NordRegion toteuttama tutkimussuunnitelma koskien monipaikkaisuutta Pohjoismaissa. Kokous järjestettiin hybridimuodossa johtuen Covid –tilanteesta.

Aluepolitiikan virkamieskomitea kokoontui useaan otteeseen keskustelemaan ministerikokouksen teemoista ja käytännön järjestelyistä.

Aluepolitiikkakomitean työ jäsenyi hyvin pitkälti nelivuotiskaudeksi laadittavan yhteistyöohjelman kautta, jonka toimeenpanosta vastaavat teemaryhmät. Teemaryhmissä on jäseniä kaikista maista sekä itsehallintoalueilta, rajakomiteoista ja Pohjoismaisesta atlanttisesta yhteistyöelin NORA:sta. Nordregion asiantuntijat toimivat teemaryhmien sihteeristönä. Teemaryhmien työ on painottunut kestävään kaupunkikehittämiseen, kestävään maaseutukehittämiseen sekä innovatiivisiin ja resiliентteihin alueisiin. Teemaryhmät jatkoivat vuoden aikana työtään ja yhteistyöohjelmien toteutus on edennyt toivotusti.

Talous- ja finanssisektori

Pohjoismaiden valtiovarainministerien (MR-Finans) kokousta ei Suomen puheenjohtajuuskauden aikana vuonna 2021 onnistuttu järjestämään lainkaan. Norjan ja Islannin parlamenttivaalien ja niitä seuranneiden pitkällisten hallitusneuvotteluiden lisäksi kaikille soveliaan kokousajankohdan löytämistä vaikeutti vuoden aikana valtiovarainministerin vaihtuminen sekä Suomen (kevät 2021) että Ruotsin (loppusyksy 2021) hallituksessa.

Talous- ja finanssisektorista vastaava pohjoismainen virkamieskokoonpano (ÄK-Finans) järjesti neljä kokousta: maaliskuu-, touko-, syys- ja joulukuussa. Kaikki kokoukset pidettiin etäyhteyksin. Virkamieskokousten keskiössä oli COVID- 19- pandemian talousvaikutuksien ohella erityisesti vuoden alussa alkaneen poikkisektoriaalisen ja monivuotisen Visio 2030- hankkeen *"Inkluderende økonomisk vækst i arbejdet med den grønne omstilling"* käynnistys ja alkuvaiheiden eteneminen. Hankkeen toteutuksesta vastaa Nordregio, jonka edustajat esittelivät virkamieskokouksissa hankkeen täytäntöönpanoa tutkimuskysymyksiä muotoutumisesta alkaen. Nordregion on määrää saada Eurostatilta tunnustettu asema tutkimuslaitoksena, mikä takaa sille pääsyn hankkeen kannalta relevanttiin kotitalouskohtaiseen Eurostatin dataan. Tämä on olennaista etenkin selvitetessä ilmastopolitiikkojen vaikutuksia kotitalouksiin. Nordregio hyödyntää myös Pohjoismaiden joka toinen vuosi YK:lle laatimia kansallisia ilmastotavoite- ja raportteja. Toisessa vaiheessa hankkeen tarkoituksena on analysoida maaseudun ja urbaanien alueiden sosiaalis-taloudellista kehitystä ja yleisön tukea vihreälle siirtymälle.

Lisäksi ÄK-Finans päätti joulukuussa 2021 käynnistää uuden, ilmastomuutokseen liittyvien taloudellisten mallinnusten hankkeen, jonka tavoitteena on parhaiden käytänteiden jakaminen ja yhteispohjoismaisen virkamies- ja asiantuntijaverkoston luominen. Hanke kestää 18 kuukautta. Jos siihen sisältyvä kokemusten ja tietojen vaihto koetaan mielekkääksi, sitä voidaan myös jatkaa.

Valtiovarainministeriön kansantalousosasto järjesti pohjoismaisen suhdanneryhmän kokouksen lokakuussa. Kokous pidettiin etäkokouksena. Suhdanneryhmä toimii talous- ja rahapolitiikan ministerineuvoston (MR-Finans) alaisuudessa. Ryhmä koostuu Pohjoismaiden valtiovarainministeriöiden edustajista, ja se vaihtaa tietoja muun muassa Pohjoismaiden suhdannekehityksestä ja taloustilanteesta. Kokouksen ensimmäisenä päivänä käsiteltiin ministeriöiden tuoreimpia suhdanne-ennusteita maittain. Toisena kokouspäivänä käsiteltiin ilmastomuutoksen taloudellisia vaikutuksia ja menetelmiä niiden arvioimiseksi. Tutkimuksia ja selvityksiä esittelivät tanskalainen DREAM project, Norjan valtiovarainministeriön Climate Policy Unit sekä puheenjohtajamaa Suomen vetämä ilmastokoalitio.

Suhdanne-ennusteiden perusteelta ryhmä laati Nordic Economic Outlook 2021 -julkaisun Nordenin julkaisusarjaan. Julkaisu jäi sarjassaan viimeiseksi, sillä pohjoismainen virkamiestyöryhmä ÄK-Finans päätti syksyn 2021 kokouksissaan lakkauttaa sen. Perusteluna päätökselle oli se, että julkaisuun kerättiin jo muualla aikaisemmin julkaistua materiaalia, jonka kokoaminen yhteen julkaisuun ei tuota tarpeellista näkyvyyttä ennusteille eikä siten luo mainittavaa lisäarvoa. Pohjoismainen suhdanneryhmä kokoontuu jatkossakin 1 -2 kertaa vuodessa.

Nordic Economic Policy Review (NEPR) julkaisi keväällä 2021 aikakauskirjan asuntomarkkinoista Pohjolassa (*Nordic Housing Markets and Policies*). Julkaisun tieteellisinä toimittajina toimivat emeritus professorit Harry Flam ja Peter Englund. NEPRin ohjausryhmä päätti, että ensi vuoden julkaisun teemana on Covid-19-pandemia. Teemasta järjestettiin syksyllä 2021 vertaisarviointiseminaari, jossa keskusteltiin artikkeliluonnoksista.

Maa- ja metsätalous sekä kalastus- ja elintarvikesektori

Pohjoismaisen yhteistyön visio ja sen toimintasuunnitelma ja vuoden 2020 lopulla hyväksytty sektorin yhteistyöohjelma antoivat hyvän perustan sektoriyhteistyön jatkamiselle vuonna 2021. Suomen puheenjohtajuuskausiohjelmaan sisältyi myös sektorityötä koskevia nostoja kuten elintarvikkeiden huoltovarmuus COVID-pandemian ja ilmastonmuutoksen valossa, ilmastoviisas ja ilmastonmuutokseen sopeutunut maataloustuotanto, kestävät ruokajärjestelmät ja turvallinen, terveellinen ja kestävä ruokavalio sekä bio- ja kiertotalouden edistäminen. Pandemiatilanteessa maa- ja metsätalousministeriö(MMM) halusi pitää esillä myös varautumista ja resilienssiä biotaloudessa ja ruokajärjestelmissä.

Sektorin ministerikokous järjestettiin virtuaalisesti juhannusta edeltävällä viikolla. Kokouksen poliittisen keskustelun teemana olivat kestävät pohjoismaiset ruokajärjestelmät. Aihetta alustivat kansainvälisten kumppanuuksien EU-komissaari Jutta Urpilainen sekä Maailman ilmatieteen järjestön pääsihteeri Petteri Taalas. Ministerit hyväksyivät julkilausuman Pohjoismaiden yhteisistä näkemyksistä ruokajärjestelmien kestävyysparantamiseksi. Lausumalla ministerit vahvistivat Pohjoismaiden yhteiset lähtökohdat ja painopisteet valmistauduttaessa syyskuussa järjestettyyn YK:n Ruokajärjestelmien huippukokoukseen (FSS).

Ministerikokousta edeltävänä päivänä MMM järjesti yhteistyössä ministerineuvoston sihteeristön kanssa webinaarin ”Food Systems From a Nordic perspective”. Webinaariin osallistui noin 100 sidosryhmien ja hallinnon edustajaa kaikista Pohjoismaista sekä niiden itsehallintoalueilta. Virtuaalitapaamisessa olivat esillä monet laajaan aihepiiriin liittyvät teemat kuten ruokahävikin pienentäminen, kestävä kulutus ja ravitsemus, yhteinen terveys (One Health), uusiutuvien luonnonvarojen kestävä käyttö sekä uudet teknologiat. Pienryhmäkeskusteluiden johtopäätökset esiteltiin seuraavan päivän ministerikokouksessa ja lähetettiin tiedoksi FSS-organisaatiolle. Seminaari muodosti osan YK:n FSS (Food Systems Summit) valmistelun dialogiprosessia.

Toimeenpaneva komitea (ÄK-EXE) kokoontui neljään virtuaalokokoukseen vuoden aikana. Kokouksissa käsiteltiin pääasiassa ministerikokouksen valmistelua, projektirahoitusasioita, Ny Nordisk Mat – sihteeristötyön siirtoa NJK:lle (Pohjoismainen maataloustutkimuksen kontaktielin) sekä NordGenin tulevan toimitilan rahoituskysymystä.

Kalatalouden virkamieskomitea kokoontui toukokuussa virtuaalokokoukseen ja Vaasassa pidettyyn läsnäkokoukseen marraskuussa. Kokouksissa päätettiin yhteistyöprojektien rahoituksesta ja keskusteltiin mm. kalankasvatukseen käytettävän rehun omavaraisuusasteen lisäämisestä. Vaasan kokouksen yhteydessä osallistujat saivat vierailla Wärtsilä Smart Technology hub:ssa, jossa tutustuttiin uusiin merimoottoreihin ja niiden vähäpäästöisiin polttoainevaihtoehtoihin.

Maa- ja metsätalouskomitea kokoontui kevätkaudella etäkokoukseen huhtikuussa ja Kööpenhaminassa järjestettyyn läsnäkokoukseen syksyllä. Kokousten aiheina olivat mm. vuoden 2022 budjetti, Visio 2030, NordGenin, SNS:n (Metsäntutkimus) ja NJK:n vuosiraportit. Lisäksi kokouksissa käsiteltiin pohjoismaisen biotalousstrategian päivittämistä. Suomi nosti puheenjohtajana agendalle ilmastotoimenpiteet maankäyttösektorilla. Maat kertoivat toimenpiteistään maankäyttösektorin päästöjen vähentämiseksi, hiilivarastojen ylläpitämiseksi ja hiilinielujen kasvattamiseksi ja keskustelivat yhteistyömahdollisuuksista. Marraskuun kokouksessa käytiin lisäksi keskustelu hiilimarkkinoista ja niiden näkymistä Pohjoismaissa.

Elintarvikekomitea kokoontui virtuaalokokouksiin keväällä ja syksyllä. Kokouksissa käsiteltiin mm. työryhmien raportteja ja työohjelman projekteja (erityisesti kestävät ja terveelliset ruokajärjestelmät). Puheenjohtajan aloitteesta komitea keskusteli yhteistyömahdollisuuksista Nutri Score – merkintäjärjestelmän kehittämiseksi.

Suomi oli puheenjohtajamaana aktiivinen ratkaisun etsimisessä NordGenin uusien toimitilojen rahoituksen järjestämiseen. Uudet toimitilat ovat valmistumassa Ruotsin Alnarpiin ja tullaan ottamaan käyttöön kevään 2022 aikana. Syksyllä 2021 NordGen päätti pohjoismaisen perunakokoelman varmuusvaraston siirtämisestä Suomen perunakeskuksen tiloihin Ouluun. MMM osallistui varaston siirrosta aiheutuneiden kustannusten kattamiseen.

Suomi on vienyt aktiivisesti eteenpäin Ny Nordisk Mat –ohjelmatyössä pohjana olevan strategisen ohjelmakirjan, Keittiömanifestin (2004), tuoreuttamistyötä. Syyskuussa järjestettiin ohjelman tuoreuttamistyön kick of –webinaari, jossa kuultiin ministerien Leppä ja Blomqvist avauspuheenvuorot. Lokakuussa järjestettiin Ahvenanmaalla osana puheenjohtajakauden ohjelmaa ja samanaikaisesti Artesaaniruoka SM –kilpailun kanssa keittiömanifestin tuoreuttamistyöpaja. Samana päivänä järjestettiin myös Ny Nordisk Matin, puheenjohtajamaa Suomen ja Ahvenanmaan yhteistyönä seminaari ruokaketjun vastuullisuudesta. Syyskauden ohjelmat järjestettiin hybridimuotoisesti.

Sosiaali- ja terveyspolitiikka

Sosiaali- ja terveyssektori keskittyi Suomen puheenjohtajuuskaudella pandemiaan ja valmiustyöhön, koronan vaikutuksiin eri ryhmiin, terveysdataan ja –rekistereihin, kansanterveyteen, digitalisaatioon, hyvinvointitalouteen sekä kansainvälisen yhteistyön edistämiseen.

Pohjoismaiset sosiaali- ja terveysministerit (MR-S) kokoontuivat vuotuisen kokoukseensa virtuaalisesti maaliskuussa. He keskustelivat koronapandemiasta saaduista opeista sekä hyvinvointitaloudesta, keskittyen erityisesti sektorin hyvinvointitaloudellisiin ratkaisuihin ja pandemian jälkeiseen jälleenrakennukseen. Kokous jatkui Ruotsin ”Vård och omsorg på distans” –hankkeen päätösseminaarilla, jossa ministerit keskustelivat terveydenhoidon digitalisaatiosta.

Pohjoismainen sosiaali- ja terveyspolitiikan virkamieskomitea (ÄK-S) piti kolme kokousta, joista viimeisin läsnäolokokouksena itsehallinnon 100-vuotisjuhlia viettävällä Ahvenanmaalla. Lisäksi järjestettiin ylimääräinen kokous budjettikysymyksistä ja kaksi troikkakokousta. Komitean kokouksissa edistettiin mm. Visio 2030 toimintasuunnitelman hankkeita, sektorin yhteistyöohjelman päivitystä sekä sektorin kansainvälistä yhteistyötä. Pohjoismaisten sosiaali- ja terveysministeriöiden kansliapäälliköt sekä kansainvälisten asioiden päälliköt kokoontuivat virtuaalisesti Suomen johdolla keskustelemaan ajankohtaisista hallinnonalan ja kansainvälisistä kysymyksistä.

Terveyden- ja sosiaalihuollon pohjoismainen valmiusryhmä, Svalbard-ryhmä, keskittyi tapaamisissaan ajankohtaisen Covid-19 pandemian tilannekatsausten ja tulevaisuuden näkymien lisäksi erityisesti terveyden- ja sosiaalihuollon pohjoismaisen tilannekuvan parantamiseen erilaisissa laajoissa häiriötilanteissa. Ryhmälle myönnettiin pohjoismaista rahoitusta tilannekuvamekanismin luomista varten. Työ jatkuu Norjan puheenjohtajuuskaudella 2022.

”One Health” strategia- ja asiantuntijaryhmät järjestivät seminaarin ”Environmental monitoring of antibiotic resistance”, jossa käsiteltiin mm. koronaviruksen jätevesiseurannasta saatuja oppeja sekä mahdollisuuksia tutkia mikrobilääkeresistenssiä samoin menetelmin. Ryhmät kävivät kokouksissaan keskustelua erityisesti Pohjoismaiden neuvoston Valkoisen kirjan antibioottiresistenssiä käsittelevistä suosituksista.

Sosiaali- ja terveysministeriö (STM) ja CEPI (The Coalition for Epidemic Preparedness Innovations) järjestivät rokotteisiin ja valmiusyhteistyöhön liittyvän pohjoismaisen workshopin, jolla edistettiin pohjoismaista yhteistyötä ja tiedonvaihtoa sekä tehtiin CEPI:n tarjoamia rahoitusmahdollisuuksia tunnetuksi.

Tilastokomiteoiden Nomesko ja Nososko alainen pohjoismainen tilastoyhteistyö tiivistyi uuden digitaalisen tietokannan käyttöönoton myötä ja pohjoismaisten hyvinvointi-indikaattorien kehitystyö sai jatkoa. Suomi nimettiin myös yhteisjohtajaksi Norjan 2017 käynnistämään ”Pohjoismainen terveysalan tutkimustyö” (”Nordic Commons”) –hankkeeseen vuosille 2021 – 2024, jonka tavoitteena on mahdollistaa pohjoismaisten terveysalan tietoaaineistojen tehokas hyödyntäminen.

Pohjoismaisen hyvinvointikeskuksen (NVC) Helsingin toimipiste toteutti pohjoismaisen Kansanterveysareenan kaksi virtuaalista kokousta, joissa käsiteltiin mm. koronapandemian vaikutuksia kansanterveyteen, siviiliyhteiskunnan roolia kansanterveystyössä sekä esiteltiin ”Helsinki liikkuu” – ohjelman tuloksia kansanterveyden edistämisessä.

Pohjoismaisesta vammaispolitiikasta järjestettiin seminaari ”Building back better – disability leadership and the way forward” sekä oheistapahtuma UNCRPD -kokouksen yhteydessä. Oheistapahtuma keskittyi erityisesti siihen, että vammaiset henkilöt tulee huomioida pandemian jälkeisessä osallistavassa jälleenrakennuksessa.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) järjesti pohjoismaisen webinaarin ”Indigenous peoples: language, culture, and life cycle – Disability, dementia, and services” jossa keskityttiin alkuperäiskansoihin kuuluvien vammaisten ja muistisairaiden henkilöiden oikeuksiin sekä kieli- ja kulttuurisensitiivisten palvelujen tarkeyteen.

Sosiaali- ja terveysministeriö järjesti pohjoismaisen hyvinvointitaloutta käsittelevän webinaarin ”Economy of wellbeing in the Nordic region – past year and future prospects”. Tilaisuudessa esiteltiin puheenjohtajuusvuoden aikana toteutettuja hyvinvointitalous-aloitteita, tehtiin teemaa tutuksi pohjoismaiselle yleisölle sekä katsottiin myös tulevaisuuteen.

MIELI Suomen Mielenterveys ry järjesti yhteistyössä STM:n ja THL:n kanssa Nordic Mental Health Summit 2021 -huippukokouksen hybridinä Helsingissä. Kokous nosti esiin pandemian jälkeisen mielenterveyden jälleenrakennustyön Pohjolassa sekä kriisiaikoihin liittyvän itsemurhien ehkäisyn. Ohjelmassa paneuduttiin yhteiskunnallisiin toimiin, jotka edistävät mielenterveyttä, luovat henkistä kriisinsietoa ja vahvistavat pohjoismaisia hyvinvointivaltioita.

NVC:n ja Suomen yhteisesti järjestämän Hyvinvointifoorumin teemana oli pohjoismainen hyvinvointiyhteiskuntamalli ja sosiaalinen kestävyys. Konferenssissa pohdittiin muun muassa pandemian vaikutuksia hyvinvointimalliin ja eri väestöryhmiin, köyhyyden ja sosiaalisen syrjäytymisen kasvua sekä väestörakenteen haasteita.

Itsenäisyyden juhluvuoden lastensäätiö (ITLA) järjesti webinaarin yhteispohjoismaisesta The First 1000 Days in the Nordic Countries –hankkeesta, jossa on kerätty tietoa raskaana olevien ja vauvaperheiden mielenterveyden tukitoimista Pohjoismaissa.

Sosiaali- ja terveyssektori vahvisti myös yhteistyötään Baltian maiden sekä kansalaisyhteiskunnan suuntaan. Baltian sosiaali- ja terveysministeriöiden sekä PMN:n toimistojen kanssa järjestettiin yhteiskokous sekä laadittiin suunnitelma jatkohankkeeksi. Suomen sosiaali- ja terveysjärjestöjen katto-organisaatio SOSTE nimettiin osallistujaksi PMN:n uuteen kansalaisyhteiskuntaverkostoon. Yhteistyöministeri Thomas Blomqvist osallistui Pohjoismaiden neuvoston istunnon yhteydessä Kööpenhaminassa järjestettyyn siviiliyhteiskuntahuippukokoukseen, jonka suositusten käsittelyä jatketaan Norjan puheenjohtajuuskaudella.

Istunnossa Ahvenanmaan sosiaali- ja terveysministeri Annette Holmberg-Jansson esitteli sosiaali- ja terveyssektorin vuotuisen selonteon parlamentaarisille.

Tasa-arvoyhteistyö

Tasa-arvo- ja HLBTI-asiain ministerineuvosto (MR-JÄM) kokoontui puheenjohtajuusvuoden aikana kahteen virtuaaliseen kokoukseen. Ensimmäisen kokouksen pääaiheena käsiteltiin sukupuolten tasa-arvoa varhaiskasvatuksessa. Toisessa kokouksessa keskityttiin sektorin jo ennestään tiiviin, pohjoismaisen yhteistyön vahvistamiseen kansainvälisillä areenoilla.

Vastatakseen naisten, tyttöjen ja HLBTI-ihmisten oikeuksia uhkaavaan globaaliin antigenderismiin ministerineuvosto teki Suomen johdolla päätöksen kansainvälistä yhteistyötä viitoittavan pohjoismaisen tiekartan laatimisesta. Lisäksi ministerit päättivät osallistua YK:n Generation Equality -kampanjaan yhteispohjoismaisella sitoumuksella koskien sukupuolten tasa-arvoa ja ilmastonmuutosta. YK:n naisten asiain toimikunnan (CSW) vuoden 2022 istunnon yhteydessä julkaistavan sitoumuksen valmistelu käynnistyi sukupuolta ja ilmastoa käsittelevällä pyöreän pöydän keskustelulla tammikuussa 2022.

Vuoden 2021 CSW:n yhteydessä tasa-arvo- ja HLBTI-asiain ministerineuvosto tapasi UN Womenin pääjohtaja Phumzile Mlambo-Nguckan ja osallistui sukupuolten tasa-arvoa, valtaa, normeja ja intersektionaalisuutta käsittelevään paneelikeskusteluun nuorten aktivistien kanssa.

Pohjoismaisten tasa-arvoministereiden World Pride 2021 -ohjelman yhteydessä julkaistiin sateenkaarinuorten hyvinvointia koskeva selvitys.

HLBTI-kysymyksiä käsittelevä poliittinen dialogi järjestettiin Pohjoismaiden neuvoston hyvinvointivaliokunnan kanssa PN:n istunto-viikon yhteydessä.

Sukupuolten tasa-arvoon liittyvät kysymykset olivat esillä myös Pohjolan päivän keskustelutilaisuudessa, joka käsitteli verkkovihaa ja -uhkauksia.

Virkamieskomitean (ÄK-JÄM) kokouksista kaksi kolmesta järjestettiin virtuaalisesti. Viimeisen, läsnäolokokouksen yhteydessä oli tapaaminen Baltian kollegoiden kanssa. Työskentelyssä hyödynnettiin lisäksi koko komitealle avoimia valmistelukokouksia, jotka korvasivat aiemmin järjestetyt troikkakokoukset.

Tasa-arvo- ja HLBTI-sektorilla toteutettiin vuonna 2021 kolme puheenjohtajuushanketta, jotka käsittelivät naisiin kohdistuvaa verkkoväkivaltaa, sukupuolten tasa-arvoa varhaiskasvatuksessa ja HLBTI-ihmisiin kohdistuvia viharikoksia. Miesjärjestöjen keskusliiton toteuttama, isien hoivaa käsittelevä konferenssi siirtyi päällekkäisyyksien vuoksi järjestettäväksi maaliskuussa 2022.

Naisiin kohdistuvaa verkkovihaa ja -häirintää käsitelleessä konferenssissa katsottiin, että ilmiöstä tulisi puhua naisiin kohdistuvan verkkoväkivallan käsitteellä ja sitä tulisi tarkastella osana naisiin kohdistuvan fyysisen väkivallan jatkumoa. Naisten ja tyttöjen moninaisuus on huomioitava ennaltaehkäisevissä toimissa. Stereotyyppisiä sukupuolirooleja on haastettava ja sivullisia rohkaistava puuttumaan väkivaltaiseen käytökseen myös verkossa. Ajankohtainen aihe ja monipuolinen ohjelma saivat kiitoksia, ja keskustelua jatkettiin sosiaalisessa mediassa aihetunnuksella #NoToHateNorden.

Sukupuolten tasa-arvon edistämistä varhaiskasvatuksessa selvittäneessä raportissa painotettiin päiväkotien pitkäjänteisen, ennaltaehkäisevän työn, lainsäädännön ja henkilökunnan koulutuksen merkitystä.

HLBTI-ihmisiin kohdistuvia viharikoksia käsittelevän selvityksen mukaan vaikuttavia toimenpiteitä koskevan tiedon jakamista Pohjoismaiden välillä on syytä jatkaa. Viranomaisorganisaatioissa tarvitaan enemmän tietoa HLBTI-ihmisiin kohdistuvista viharikoksista, niiden ehkäisemisestä ja uhrien tukemisesta. Yhteistyötä esimerkiksi poliisin ja HLBTI-ihmisiä tukevien kansalaisjärjestöjen välillä tulisi tiivistää.

Työelämää koskeva yhteistyö

Kuva: Taru Löyttymäki/TEM

Suomi järjesti puheenjohtajavuonna kaksi työelämäalan ministerikokousta (MR-A). Ensimmäinen näistä oli työministeri Tuula Haataisen kesäkuussa vetämä epävirallinen virtuaalokokous, jossa keskusteltiin toukokuussa 2021 loppuraporttinsa julkaisseesta laajasta työn tulevaisuutta käsittelevästä tutkimushankkeesta ”The Future of Work in the Nordic Countries – opportunities and challenges for the Nordic working life models” ja sen lopputulemista. Kyseessä on kaikkien aikojen laajin ministerineuvoston rahoittama työelämäalan pohjoismainen tutkimus. Tutkimus aloitettiin jo vuonna 2017 ja sen puitteissa julkaistiin kuusi temaattista raporttia ennen loppuraportin julkaisemista.

Kokouksessa ministerit kertoivat, miten heidän mielestään voidaan parhaiten edesauttaa sitä, että Pohjolasta tulee ministerineuvoston vision mukainen maailman kestävin ja integroitunein alue vuoteen 2030 mennessä. Ministerit totesivat, että pohjoismainen hyvinvointimalli on osoittanut elinvoimaisuutensa ja kolmikantaisella yhteistyöllä on saatu hyviä tuloksia. Suurimpina ongelmina lähes kaikissa puheenvuoroissa nousivat esiin työvoiman kohtaanto-ongelmat ja osaamiseen liittyvät puutteet sekä huoli pandemiankin voimistamasta ja usein pitkittyneestä työttömyydestä. Siirryttäessä

hiilineutraaliin ja digitaaliseen talouteen osaamisvaje korostuu, vaikka toisaalta Pohjoismaissa on jo tehty suuriakin investointeja työmarkkinoiden siirtymien vuoksi. Ministerien keskustelussa nousi myös esiin tarve tarkastella entistä enemmän demografiaa, sen kehitystä ja työvoiman riittävyyttä jatkossa. Pohjolan ikääntyvä väestö lisää työvoiman tarvetta erityisesti sosiaali- ja terveyssektorilla.

Marraskuussa Suomi järjesti virallisen työelämäalan ministerikokouksen fyysisenä Finlandia-talolla. Varsinaista kokouspäivää edelsi ministeri-illallinen. Kokouksessa ministerit keskustelivat alustatalouden työstä työministeri Tuula Haataisen vetämänä ja työelämän psyykkisestä hyvinvoinnista sosiaali- ja terveysministeri Hanna Sarkkisen johdolla. Myös kansainvälisen työjärjestö ILO:n väistytvä pääjohtaja Guy Ryder osallistui kokoukseen.

Kuva: studio Olli-Pekka Orpo

Alustatyökeskustelussa todettiin, että alustatyö on vielä verraten harvinaista Pohjoismaissa. Tutkimusten mukaan Pohjolan työkäisestä väestöstä vain 0,3-2,5 prosenttia on tehnyt alustatyötä kuluneen vuoden aikana. Globaali kasvu on kuitenkin nopeaa ja Pohjoismaidenkin olisi ajoissa huolehdittava, ettei tänne synny uutta digitaalista alaluokkaa. Pääjohtaja Ryder totesi myös olevan rohkaisevaa nähdä, miten Pohjoismaissa käyty sosiaalinen vuoropuhelu alustayritysten kanssa on tuottanut tulosta. Monet Pohjoismaiden ministereistä myös torjuivat kolmannen työntekijäkategorian luomisen palkansaaajien ja yrittäjyyden välille.

Psyykkisen hyvinvoinnin merkitystä kaikki ministerit korostivat erityisesti pandemiasta toivuttaessa ja sen jälkeisessä työelämässä. Todettiin, että psyykkisellä hyvinvoinnilla on merkitystä paitsi yksilön myös työyhteisön, kilpailukyvyyn ja tuottavuuden näkökulmasta.

Ministerikokouksiin osallistuivat myös työmarkkinaosapuolten edustajat. Pohjolan ammatillista yhteisjärjestöä edusti puheenjohtaja Antti Palola (marraskuussa sijaisenaan kv. asioiden päällikkö Maria Häggman) sekä elinkeinoelämän keskusjärjestöä johtaja Taina Susiluoto ja lakiasioiden johtaja Markus Äimälä.

Työelämäalan virkamieskomitea (ÄK-A) kokoontui vuonna 2021 Suomen puheenjohtajakaudella kaksi kertaa, huhtikuussa virtuaalisesti ja lokakuussa Helsingissä. Virkamieskomiteat valmistelivat ministerikokouksia sekä kävivät läpi tutkimushankkeiden tilannekatsauksia, ajankohtaisia budjettikysymyksiä sekä maiden ja alueiden tilannekatsauksia ja maaraportteja. Vuoden 2021 aikana ministerineuvosto myös käynnisti yhteishankkeen OECD:n kanssa COVID-19 -pandemian vaikutuksista työelämäsektorille. Virkamieskomitean asialistalla ovat myös olleet työelämäalalla keskeiset rajaesteiden seuranta ja liikkuvuus. Kokouksissa käsiteltiin lisäksi ajankohtaisia EU- ja kansainvälisiä asioita työelämäalalla. Helsingin kokouksessa esittäytymässä kävivät myös koulutusorganisaatio NIVA:n, aikuisten oppimisen pohjoismainen verkosto NVL:n ja tutkimusorganisaatio NordForskin edustajat.

Työmarkkinajaosto kokoontui Suomen puheenjohtajuuskaudella kaksi kertaa. Kevään kokous maaliskuussa järjestettiin koronavirustilanteen takia etäkokouksena. Syksyn kokous järjestettiin paikan

päällä Maarianhaminassa syyskuussa. Vuonna 2021 työmarkkinajaostossa ajankohtaisia teemoja ovat olleet muun muassa työn tulevaisuus, COVID-19 -pandemian vaikutukset työmarkkinoihin, integraatio-ohjelmien ulkopuolelle jäävien naisten asema työmarkkinoilla sekä osatyökykyisten osallistuminen tulevaisuuden työelämään. Teemoihin liittyvien tutkimushankkeiden edistymistä on seurattu kevään ja syksyn kokouksissa.

Työoikeusjaoston (NAU) virtuaalisen maaliskuisen kokouksen fokuksessa olivat EU:ssa vireillä olevat työoikeusdirektiiviehdotukset. Kokouksen erityisteemana oli COVID-19 ja siihen liittyvät toimet. Kokouksessa esiteltiin myös hanketta Pohjoismaisen työoikeuden tulevaisuudesta. Syksyn kokous pidettiin Helsingissä lokakuussa ja pääpaino oli EU-asioissa. Erityisteemana oli palkanmuodostus Pohjoismaissa, josta järjestettiin Suomen puheenjohtajuuskauden seminaari kokousta edeltävänä päivänä Helsingissä.

Työympäristöjaosto keskittyy paremman työympäristön ja työhyvinvoinnin edistämiseen. Jaosto kokoontui virtuaalisesti maaliskuussa ja syyskuussa. Sääntömääräisten ja ajankohtaisten asioiden lisäksi jaostossa käsitellään hanketoimintaa. Jaoston hankemäärärahoista käynnistyi kaksi hanketta vuonna 2021. Tutkimuslaitos FAFO:n vetämässä hankkeessa selvitetään työympäristöhaasteita työssä, joka tehdään digitalisessa työympäristössä ilman vakituista työskentelypaikkaa. Työhyvinvointilaitos STAMI:n vetämässä hankkeessa tutkitaan työperäisten niskavaivojen torjuntaa. Jatkomäärärahoja myönnettiin Työterveyslaitoksen vetämälle hankkeelle, joka koskee työkyvyttömyyden ennaltaehkäisyä. Jaosto rahoitti myös työympäristöosaamisvirasto MYNAKin työsuojelukoulutusta koskevaa hanketta. Koronapandemian takia Pohjoismainen työympäristökongressi päätettiin siirtää pidettäväksi vuonna 2022.

Suomi myös järjesti **Pohjoismaiden, Baltian maiden ja Puolan informaatiokokouksen** marraskuussa Brysselissä. Aiheena oli komission ehdotus alustatyödirektiiviksi sekä itsensä työllistäjien kollektiivista neuvottelu-oikeutta koskevat linjaukset. Komissio julkaisi aloitteet joulukuussa 2021.

Lisäksi Suomi järjesti **kolme puheenjohtajuuskauden konferenssia**. Kaikki konferenssit pidettiin englanniksi. Työoikeusjaoston päävastuulla järjestettiin lokakuussa hybridikongressi, jossa käsiteltiin Pohjoismaiden palkanmuodostusjärjestelmiä. Teema on ajankohtainen myös samaan aikaan käsittelyssä olevan EU:n vähimmäispalkkadirektiivin takia. Osanotto kongressissa oli kattava ja vastaanotto positiivinen. Toisen hybridikongressin teemana marraskuussa oli vihreän siirtymän työelämälle aiheuttamat muutokset. Puheenvuoroja pitivät mm. Eurofoundin ja ILO:n edustajat. Kolmas ja täysin virtuaalisena järjestetty kongressi joulukuussa keskittyi osatyökykyisten työllisyyden edistämiseen. Siinä keskiössä oli yhteisötalouden esittely sekä Ruotsin Samhall-malli, jonka pohjalta Suomi on kehittänyt omaa Työkanava-yhtiötään heikommassa työmarkkina-asemassa olevien työllistymisen edistämiseksi.

Pohjoismaiden neuvoston istunnossa Kööpenhaminassa marraskuun alussa Ahvenanmaan ministeri Fredrik Karlström esitteli ministeri Haataisen sijaisena työelämäalan uutta yhteistyöohjelmaa vuosille 2022-24 sekä työn tulevaisuutta käsittelevää tutkimusta.

Lainsäädäntöyhteistyö ja muu oikeudellinen yhteistyö

Oikeusministeriön (OM) keskeisiä teemoja pohjoismaisella puheenjohtajuuskaudella vuonna 2021 olivat OM:n viime vuosina pohjoismaiselle agendalle nostamat teemat kuten korruption ja rahanpesun torjunta,

ihmiskauppa sekä digitalisaatio. Lisäksi keskusteltiin koronakriisiin liittyvistä ajankohtaisista oikeusasioista, ml. poikkeusolojen sääntelystä eri Pohjoismaissa.

Oikeusministerikokous järjestettiin suunnitellusti kesäkuussa mutta pandemiatilanteen vuoksi virtuaalisena. Kokouksen aiheina olivat ajankohtaiset koronaan liittyvät oikeuskysymykset, Tanskan aloitteesta vankien siirtäminen kolmansiin maihin sekä Suomen ja Ruotsin johdolla ihmiskaupan torjunta.

Virkamieskomitea (ÄK-just) kokoontui virtuaalisesti kolme kertaa puheenjohtajakauden aikana. Kevään kahdessa kokouksessa pääsääntöisesti valmisteltiin oikeusministerikokousta. Lisäksi kuultiin mm. yhteenveto valmistuneesta Digitaalinen oikeusvaltio –hankkeesta ja päätettiin sitä koskevan jatkohankkeen rahoituksesta. Vuoden viimeisessä ÄK-just –kokouksessa käytiin alustava keskustelu oikeussektorin tulevan yhteistyöohjelman valmistelusta.

Vuoden 2021 aikana valmistui Suomen aloitteesta käynnistetty esiselvitys hankkeesta, jossa tutkitaan rahanpesun ja korruption yhteyksiä Pohjoismaissa. Hanke jatkui selvityksellä, jossa tarkastellaan viranomaisten ja rahanpesulain mukaisten ilmoitusvelvollisten hyviä käytäntöjä korruption tunnistamisessa ja analysoinnissa. Hankkeen loppuraportti julkistettiin vuoden 2022 alussa.

Osana Suomen pj-kauden kärkihanketta, VM:n vetämää ”Maailman sujuvinta maiden välistä arkea ja liikkuvuutta digitalisaation avulla”, käynnistettiin pohjoismainen sähköinen säädöstietohaku –hanke. Vuoden 2021 aikana valmistui hankkeen tilanneselvitys. Hanke jatkuu vuoteen 2023. Hankkeella toteutetaan osaltaan myös Suomen hallitusohjelman kirjausta ”Suomi on aloitteellinen pohjoismaisen digitaalisen säädöskokoelman luomiseksi”, jonka taustalla on Pohjoismaiden neuvoston suositus 3/2019 (om fortsatt lagstiftningsarbete). Tilannekuvaselvityksen julkaisuseminaarin yhteydessä järjestettiin myös pohjoismais-baltialainen työpaja säädöstietohaun mahdollisuuksista, tavoitteista ja tulevista vaiheista.

Osana Suomen puheenjohtajakautta järjestettiin laaja pohjoismainen seminaari ihmiskaupan vastaisen työn parhaista käytännöistä marraskuussa Helsingissä. Tapahtuman järjestämiseen osallistuivat oikeusministeriö, sisäministeriö, ulkoministeriö ja valtioneuvoston ihmiskaupan vastaisen työn koordinaattori. Tapahtumaa rahoitti pohjoismainen ministerineuvosto sekä tapahtumaan osallistuneet ministeriöt. Seminaarissa ihmiskaupan torjuntatyön parissa toimivat pohjoismaiset viranomaiset ja kansalaisyhteiskunnan toimijat kokoontuivat jakamaan osaamistaan. Seminaarissa keskusteltiin myös pohjoismaisen yhteistyön tiivistämisen mahdollisuuksista ihmiskaupan torjunnassa. Seminaarin havaintoja ja ehdotuksia hyödynnetään asiasta tehtävässä selvityksessä, josta Pohjoismaiden oikeusministerit sopivat kesäkuun 2021 kokouksessaan. Seminaarista on laadittu loppuraportti, johon sisältyy Pohjoismaiden ministerineuvostolle suunnattuja suosituksia ihmiskaupan torjunnan tehostamisesta. Näiden suositusten pohjalta oikeusasioiden virkamieskomitea työstää ehdotukset ihmiskaupan torjunnan tehostamiseksi Pohjoismaissa oikeusministereiden antaman toimeksiannon mukaisesti.

Pohjoismaiset **yhtiöoikeudesta** vastaavat virkamiehet tapasivat lokakuussa ja keskustelivat mm. komission tulevasta yritys vastuuta koskevasta aloitteesta. **Perheoikeuden** alan ajankohtaisia lainsäädäntöhankkeita käsittelevän asiantuntijaryhmän vuosittainen kokous järjestettiin Suomen johdolla toukokuussa videokokouksena. **Rikosoikeuden** asiantuntijaryhmä ei kokoontunut pandemian vuoksi lainkaan vuonna 2021.

Pohjoismaista yhteistyötä täydentää Pohjoismaiden ja Baltian maiden Nordic-Baltic yhteistyö. Vuonna 2021 järjestettiin kolme oikeusministeriöiden välistä kontaktiryhmän kokousta etäyhteyksin. Edellinen

Pohjoismaiden ja Baltian maiden oikeusministerikokous pidettiin Islannissa lokakuussa 2018. Ruotsi toimi 2021 puheenjohtajana ja heidän oli tarkoitus pitää kokous syksyllä 2021, mutta koronapandemian vuoksi he peruivat kokouksen. Seuraava oikeusministerikokous pidetään Liettuaissa syksyllä 2022. Suomen aihe kokouksessa tulee olemaan naisiin kohdistuva väkivalta.

Digitalisaatio

Digitalisaatioasioiden ministerineuvostossa vuosi 2021 käynnisti uuden neljän vuoden määräaikaisen toimintakauden. Vuoden aikana järjestettiin kaksi ministerikokousta, neljä korkean tason virkamieskokousta, yksi webinaari ja useita asiantuntijatyöpajoja. Covid 19 -pandemian vuoksi tilaisuudet järjestettiin videoyhteyksin.

Digitalisaatioasioiden ministerineuvostossa Suomea edustaa ja vuoden 2021 kokouksissa puhetta johti kuntaministeri Sirpa Paatero.

Painopisteet ja täytäntöönpano

Vuoden yksi tärkeimpiä tavoitteita oli syksyllä 2020 hyväksytyn Digital North 2.0 -julistuksen täytäntöönpanon tehokas käynnistäminen. Kevään ministerikokouksessa maaliskuussa hyväksyttiin seuraavan neljän vuoden tiekartta (2021-2024), jonka painopisteinä ovat digitaalinen liikkuvuus, innovaatiot ja luotettavuus.

Puheenjohtajuusvuoden painopisteiksi ja teemoiksi nostettiin erityisesti digitaalinen vihreä siirtymä, digitaalinen osallisuus, rajat ylittävä tiedonvaihto ja digitaalisen identiteetin yhteistyö. Visio 2030 mukaisesti tuotiin aikaisempaa enemmän esille vihreä ja sosiaalisesti kestävä Pohjola -teemoja. Integraatio ja kilpailukykyinen Pohjola ovat olleet jo aiemmin tämän ministerineuvoston toimien painopisteenä.

Digitaalisen vihreän siirtymän selvitys, joka tilattiin Tanskan puheenjohtajuusvuonna, valmistui Suomen puheenjohtajuusvuoden syksyllä. Maaliskuussa pidetyssä ministerikokouksessa käytiin aiheesta merkittävä keskustelu. Kutsuttuna vieraana kokoukseen osallistui kilpailukomissaari evp Margrethe Vestager. Keskustelun pohjalta asian käsittely jatkui virkamieskokoonpanossa ja vuoden toisessa ministerikokouksessa marraskuussa ministerit hyväksyivät vihreät data-avaruudet uudeksi edistettäväksi toimenpiteeksi.

Suomen ehdotuksesta kevään virkamieskokouksessa toukokuussa päätettiin teettää selvitys digitaalisen osallisuuden yhteistyön vahvistamiseksi Pohjoismaissa ja Baltiassa. Syksyn ministerikokouksessa marraskuussa digitaalinen osallisuus oli toisena keskusteluteemana ja aiheesta oli ministereiden kanssa keskustelemassa europarlamentaarikko MEP Miapetra Kumpula-Natri. Ministerit hyväksyivät kokouksessa julkilausuman halusta edistää digitaalista osallisuutta Pohjoismaiden ja Baltian yhteistyössä. Selvitys valmistui tammikuussa 2022.

Suomen puheenjohtajuushanke Maailman sujuvinta maiden välistä arkea digitalisaation avulla on sijoitettu digitalisaatioasioiden ministerineuvostoon. Hankkeessa edistetään rajat ylittävää tiedon vaihtoa ja tavoitteena on luoda tiedon vaihdon malli sekä hyviä käytäntöjä. Hanke käynnistyi helmikuussa 2021. Vuoden merkittävin yksittäinen toimi oli tilannekuvaselvitys, jonka julkaisutilaisuus järjestettiin hybriditilaisuutena Hanasaareissa marraskuun lopussa. Tästä käynnistyi hankkeen seuraava työvaihe.

Hanke kuuluu Cross-Border Digital Services –ohjelmakokonaisuuteen. Muita projekteja ohjelmassa on muun muassa NOBID –jatko projekti, jossa edistetään digitaalisen henkilöllisyyden ja tunnistamisen yhteentoimivuutta Pohjoismaissa ja Baltiassa. Syksyn ministerikokouksessa käytiin keskustelua komission DG CNECT:n johtajan Roberto Violan alustamana komission ehdotuksesta eurooppalaisesta digitaalisesta lompakosta ja NOBID –yhteistyöstä sekä mahdollisuuksista yhteiseen kannanmuodostukseen.

Vuonna 2020 julkaistun Digital North 2.0 julkilausuman avulla jatketaan myös 5G-yhteistyön edistämistä. Toimenpiteillä muun muassa rohkaistaan uusien 5G-testiympäristöjen kehittämiseen ja 5G:n käytön kehityksen seurantaan. Riikassa järjestettiin vuosittainen 5G Techritory-tapahtuma, johon liikenne- ja viestintäministeri Timo Harakka osallistui videopuheenvuorolla.

Lisäksi keväällä virkamieskokouksen yhteydessä toukokuussa järjestettiin digitaalisen turvallisuuden webinaari. Webinaarissa käytiin Pohjoismaiden ja Baltian maiden asiantuntijoiden kesken keskustelua muun muassa keskus- ja paikallishallintojen digitaalisen turvallisuuden yhteistyöstä.

STM ja THL olivat mukana käynnistämässä VM:n ja Digi- ja väestötietoviraston (DVV) johtamaa hanketta ”Maailman sujuvinta maiden välistä arkea ja liikkuvuutta digitalisaation avulla” 2021 – 2023. Hankkeen tavoitteena on lisätä digitalisaation avulla arjen joustavuutta ja liikkuvuutta Pohjoismaiden ja Baltian välillä. STM ja THL ovat mukana hankkeen digitaalista terveyttä koskevassa osuudessa, jossa selvitetään

Kuva: Norden.org

sähköisen lääkereseptin ja potilasasiakirjan yhteisiä ratkaisuja. Hankkeen päätuotoksena syntyy yhteinen toimintamalli ja käytänteitä rajat ylittävän tiedonvaihdon vahvistamiseksi ja tehostamiseksi. Suomi tekee lisäksi läheistä yhteistyötä Ruotsin johtaman pohjoismaisen ”Vård och omsorg på distans 2.0” –hankkeen kanssa, ja puheenjohtajuuden aikana edistettiin yhteistyötä Suomen ja Ruotsin välillä alkuvuodesta 2022 järjestetyn Dubai World Expon Arab Health –viikon osalta.

MUU POHJOISMAINEN YHTEISTYÖ

Rajaestetyö

Rajaesteneuvosto

Rajaesteneuvosto on poliittisesti nimitetty mutta riippumaton elin, joka tunnistaa ja priorisoi rajaesteitä sekä ehdottaa niihin konkreettisia ratkaisuja.

Suomi toimi Rajaesteneuvoston puheenjohtajana vuonna 2021. Vuoden tavoite oli ratkaista mahdollisimman monta rajaestettä ja koronaan liittyvää häiriötä.

Rajaesteneuvosto priorisoi rajaestetietokannasta yhteensä 38 rajaestettä, ja näistä Suomi otti itselleen eniten eli 11 rajaestettä ratkaistavakseen.

Lisäksi Rajaesteneuvosto priorisoi kaikkia Pohjoismaita koskevia laajempia teema-alueita, joita yhdessä pyrittiin ratkaisemaan.

Suomea koskevista ongelmista vuoden aikana ratkaistiin kolme rajaestettä (tullia, pitkiä käsittelyaikoja ja luottokelpoisuutta koskevat esteet). Lisäksi kolmen rajaesteen osalta asia katsottiin olevan Suomen osalta ratkaistu (konserniavustusta, tutkimusrahoitusta ja pankkitiliä koskevat esteet). Työttömyyskorvaukseen liittyvä ongelma ei edennyt Ruotsin puolella, ja nyt asiaa pyritään ratkaisemaan EU:n sosiaaliturvauudistuksen kautta.

Väestöviranomaisten tiedonvaihdon osalta Suomi teki aloitteen. Siinä ehdotettiin, että tiedonvaihto henkilötietojen muutoksista olisi automaattista ja kattavaa. Lisäksi ehdotettiin yhteistä laajempaa mahdollisuutta saada henkilönnumero toisessa Pohjoismaassa. Aloite on valmistelussa.

Koronaepidemiaa torjuttiin Pohjoismaissa hyvin eri strategioin, ja useat maat sulkivat rajansa. Sulkemista ja sen seuraamuksia ei ehditty huolellisesti harkita, mikä aiheutti suuria ongelmia rajan yli liikkuville henkilöille. Rajasulkujen vuoksi Rajaesteneuvostolla oli käytössä kahden kuukauden välein tehty tilanneraportti koronaan liittyvistä häiriöistä. Koko vuoden aikana raporttoitiin 121 häiriötä, joista vuoden lopussa jäljellä oli 25 häiriötä.

Koronaan liittyviä häiriöitä Rajaesteneuvosto pyrki ratkaisemaan lähestymällä maiden viranomaisia kirjelmillä ja muin yhteydenotoin. Varsinkin sosiaaliturvan osalta ja tilanteissa, joissa perheen sisäiset tapaamiset olivat estyneet, ratkaisuja saatiin nopeasti aikaiseksi. Sekä Pohjoiskalotin Rajaneuvonta että Rajaesteneuvoston jäsen olivat Suomessa ongelmatapauksissa suoraan yhteydessä viranomaisiin. Usein ongelmat ratkaistiin annettua ohjeistusta selkeyttämällä.

Suomen puheenjohtajuuden johdolla valmisteltiin ja hyväksyttiin Rajaesteneuvostolle uusi mandaatti. Se täsmentää neuvoston toimintatapoja ja vahvistaa Rajaesteneuvoston ja eri ministerineuvostojen välistä yhteistyötä teema-alueiden rajaesteiden ratkaisemiseksi. Tämä yhteistyö aloitettiin myös käytännössä vuoden 2021 aikana.

Lisää Rajaesteneuvoston toiminnasta voi lukea vuosikertomuksesta sivulla

<https://www.norden.org/fi/fri-bevegelse-og-grensehindre>

Info Pohjola

SuomiAreena

Kuva: Heli Mäkipää/PMN – Info Pohjola

Info Pohjola on Pohjoismaiden ministerineuvoston neuvontapalvelu kaikille, jotka muuttavat, opiskelevat, työskentelevät tai suunnittelevat yrityksen perustamista Pohjoismaissa. Lisäksi Info Pohjola tiedottaa pohjoismaisista tukimahdollisuuksista sekä yleisesti pohjoismaisesta yhteistyöstä. Info Pohjolan työntekijät ylläpitävät [norden.org/info-norden](https://www.norden.org/info-norden) -verkkosivuja yhteistyössä eri Pohjoismaiden viranomaisten kanssa, vastaavat kysymyksiin, raportoivat rajaesteitä pohjoismaiselle rajaesteneuvostolle ja järjestävät viranomaisille, käsittelijöille ja muille sidosryhmille suunnattuja tilaisuuksia. Neuvontapalvelun tavoite on edistää ihmisten vapaata liikkuvuutta ja Pohjoismaiden integraatiota ja tätä kautta pohjoismaisen yhteistyön visiota. Suomessa Info Pohjolaa hallinnoi Pohjola-Norden ry.

Info Pohjolan vuoden 2021 toiminnan pääpainopiste on ollut palvelun lisääntyneeseen kysyntään liittyviin haasteisiin vastaaminen. Huolimatta siitä, että vapaa liikkuminen Pohjoismaiden rajojen yli on ollut vaikeampaa, on Info Pohjolan palvelu ollut ennätyksellisen kysytty jo kaksi vuotta peräkkäin. Vuoden tärkeimpiä tavoitteita olivat verkkosivu-uudistuksen jatkaminen sekä kaikkien tietoon tulleiden liikkuvuusongelmien analysointi ja raportointi.

Info Pohjolan verkkosivujen kävijämäärä kasvoi vuoden aikana 32 prosenttia yli 1,4 miljoonaan kävijään, mikä on kaikkien aikojen ennätys. Yksittäisiä sivulatauksia oli yli 2,2 miljoonaa. Myös henkilökohtaisia yhteydenottoja oli ennätykselliset 5018, mikä on 27 prosenttia enemmän kuin edellisellä vuonna. Suosituin yksittäinen artikkeli oli ”Tietoa koronapandemiasta Pohjoismaissa”, mutta suurin osa henkilökohtaisista yhteydenotoista koski sosiaalivakuutusta, työskentelyä, kansalaisuutta ja väestörekisteriä. Suomea koskevia kysymyksiä oli 13 prosenttia ja suomen kielellä 7 prosenttia kaikista kysymyksistä.

Vuonna 2020 aloitettua verkkosivu-uudistusta jatkettiin. Vuoden aikana verkkosivuja uudistettiin ja virtaviivaistettiin erityisesti hakukoneoptimoinnin ja selkokielen näkökulmasta, jotta käyttäjät löytäisivät etsimänsä tiedon mahdollisimman helposti. Uudistus tekee palvelusta entistä resurssitehokkaamman, kun henkilökohtaisessa palvelussa voidaan keskittyä varsinaisiin rajaesteisiin ja muihin liikkuvuutta haittaaviin ongelmiin.

Noin 70 Pohjoismaiden asukasta raportoi Info Pohjolalle ongelmatilanteista, jotka ovat rajoittaneet vapaata liikkuvuutta, ja 300 asukasta ilmoitti haasteista, jotka liittyivät maiden kansallisiin sääntöihin ja koronakriisistä johtuviin maahantulorajoituksiin. Kaikki potentiaalisia rajaesteisiin liittyvät

ongelmatilanteet tutkittiin ja uudet rajaesteet raportoitiin Pohjoismaiden ministerineuvoston rajaestesihteeristölle. Lisäksi kaikki koronan aiheuttamat häiriöt vapaassa liikkuvuudessa raportoitiin vuoden aikana yhdeksässä ministerineuvostolle kootussa raportissa.

Suomen projektijohtaja toimi Rajaesteneuvoston kansallisten esikokousten (Pohjola-Nordenin neuvontatoimikunta) sihteerinä. Lisäksi hän ylläpiti listaa Suomen rajaestetyöstä ja avusti Rajaesteneuvoston edustajaa tämän työssä.

Tärkeä osa Info Pohjolan rajaestetyötä on myös verkostoituminen ja tiedonvaihto viranomaisten sekä päättäjien kanssa. Vuonna 2021 monet tilaisuudet toteutettiin webinaareina tai sosiaalisen median kampanjoina. Tarkempaa tietoa toiminnasta löytyy Info Pohjolan vuosiraportista osoitteessa <https://www.norden.org/fi/information/info-pohjolan-vuosikertomukset>

Pohjola-Nordenin neuvontatoimikunta

Pohjola-Nordenin neuvontatoimikunta on laaja verkosto suomalaisia ja pohjoismaisia toimijoita, joiden tehtävä on edistää vapaata liikkuvuutta ja ratkoa sekä ennaltaehkäistä rajaesteitä Pohjolassa. Toimikunta koostuu pääosin suomalaisten ministeriöiden ja laitosten sekä pohjoismaisten vapaata liikkuvuutta edistävien tahojen, kuten Rajaesteneuvoston, Pohjoismaiden neuvoston rajaesteryhmän sekä Info Pohjolan ja Pohjoiskalotin rajaneuvonnan edustajista. Toimikunta toimii Suomen kansallisina valmistelukokouksina Rajaesteneuvoston kokouksille ja tukee sen työtä kansallisesti.

Vuoden 2021 toiminnan pääpainopiste on ollut tukea Rajaesteneuvoston Suomen edustajaa tämän työssä sekä Suomessa Rajaesteneuvoston puheenjohtajana. Tavoite oli ratkaista mahdollisimman monta priorisoitua rajaestettä Suomessa.

Toimikunta kokousti vuoden aikana viisi kertaa. Kokousten asialistalla oli tavanomaisten rajaesteasioiden lisäksi koronasta johtuvat häiriöt ja muut liikkuvuutta rajoittavat ongelmatilanteet. Vuoden aikana 13 rajaesteen prioriteettilistalta poistettiin 6 kohtaa, eli ne katsottiin joko ratkaistuksi tai mahdottomaksi ratkaista.

Pohjoiskalotin Rajaneuvonta

Pohjoiskalotin Rajaneuvonta edistää yksityishenkilöiden, yritysten, organisaatioiden ja viranomaisten rajat ylittävää toimintaa ja liikkuvuutta. Rajaneuvonnan toimipisteet Suomen Torniossa ja Norjan Skibotnissa opastavat ja tiedottavat asioissa, joita pitää ottaa huomioon, kun toimitaan yli valtioiden rajojen. Ne välittävät yhteyksiä ja opastavat oikean vastuuviranomaisen luo Suomen, Ruotsin ja Norjan välisessä yhteistyössä.

Pohjoiskalotin Rajaneuvonta käsittelee Suomen, Ruotsin ja Norjan kysymyksiä ja palvelee asiakkaita kolmella eri kielellä. Tornion Rajaneuvonnan toimintaan on käytetty ympärivuotisesti noin 1,5 henkilötyövuotta ja Skibotnin toimipisteeseen noin 1,25 henkilötyövuotta. Henkilöresurssit ovat olleet kysyntään nähden alimitoitettuja.

Suomen, Ruotsin ja Norjan erilaiset strategiat koronaviruksen leviämisen estämiseksi ovat edelleen työllistäneet Pohjoiskalotin Rajaneuvonnan toimipisteitä. Jatkuvasti muuttuvat ja eri tahdissa tehdyt päätökset rajan ylittämistä koskevista rajoituksista ja ehdoista ovat tuoneet haasteita ajantasaisen tiedon ylläpitämiselle ja välittämiseksi. Rajaneuvonnan henkilöstö on viranomaistiedotuksen epäselvyyden ja

suurpiirteisyyden vuoksi joutunut usein tarkastamaan erikseen rajoitusten sisältöä ja tulkintaa kaikilla rajoilla. Tornion toimipiste on ollut esimerkiksi 82 kertaa yhteydessä Suomen rajavartiostoon ja 52 kertaa Ruotsin rajapoliisiin selvittääkseen rajoitusten sisältöjä eri tapauksissa. Norjassa yhteydenpito Tullin paikallisiin ja alueellisiin viranomaisiin on myös ollut vilkasta.

Rajaneuvonta on välittänyt tietoa viranomaisten päätöksistä ja rajoituksista pääasiassa facebook-sivunsa kautta. Kotisivuilta tietoa hakevien määrä oli **35 217** (edellisvuonna 30134) ja sivunäyttöjä rekisteröitiin 75205, mikä oli 10 000 näyttöä enemmän kuin edellisvuonna. Facebook-seuraajien määrä vuoden lopussa oli 1240 (edellisvuonna 1011) ja Pohjoiskalotin Rajaneuvonta avasi syksyllä myös oman LinkedIn-tilin, jolla on tällä hetkellä 50 seuraajaa. Lisäksi Rajaneuvonta sai näkyvyyttä valtamedioissa (MTV, Yle, Aamulehti, Lapin Kansa).

Kertomusvuonna Pohjoiskalotin Rajaneuvonnan palveluita käytti **3455 asiakasta**. Rajaneuvontaan otetaan yhteyttä yleensä puhelimitse tai sähköpostilla, mutta koronapandemian myötä yhä useammin myös sosiaalisen median kanavien kautta. Suurin osa yhteydenotoista (70-80 %) tulee Suomen puolelta.

Pohjoiskalotin Rajaneuvonta, ÖresundDirekt ja Grensetjänsten Norge-Sverige kehittivät ministerineuvoston rahoituksella uuden yhteisen digitaalisen työkalun rajaesteiden raportointia varten. Dittgransproblem.com osoitteessa sekä yksityishenkilöt että yrittäjät voivat ilmoittaa ongelmista, joihin he ovat törmänneet ylittäessään Norja-Suomi, Ruotsi-Suomi, Ruotsi-Tanska tai Norja-Ruotsi välisen rajan. Työkalun kautta voidaan raportoida kokemuksista, tehdä ratkaisuehdotuksia ja seurata asian käsittelyprosessia.

Pohjoiskalotin Rajaneuvonta työskenteli yhdessä Rajaesteneuvoston Suomen edustajan kanssa 13 rajaestekysymyksen parissa toimintavuoden aikana. Näistä osa oli ns. vanhoja rajaesteitä, jotka on jo rekisteröity rajaestetietokantaan. Toisessa Pohjoismaassa työssäkäyntiin liittyvät rajaesteet ovat koronapandemian pitkittyessä tulleet ajankohtaisiksi, etenkin kun työntekijöitä on lomautettu tai irtisanottu. Etätyön verotus, rokotustodistukset, karanteenit ja korona-testitulokset ovat muita pandemiaan liittyviä esteitä, joita asiakaskontaktien kautta on tullut ilmi.

Rajaneuvonta, muut pohjoismaiset tiedotustoimistot, Info Norden ja Pohjoismaiden ministerineuvoston sihteeristö ovat seuranneet koronatilannetta eri alueilla ja koonneet siitä säännöllisesti tietoa. Ministerineuvosto on koostanut alueellisten raporttien pohjalta yhteenvedot, jotka on toimitettu Rajaesteneuvoston jäsenille, yhteistyöministereille ja pohjoismaiselle yhteistyökomitealle sekä Pohjoismaiden neuvostolle lähes kuukausittain. Lisäksi Pohjoiskalotin rajaneuvonta on toimittanut **liki 50 oman alueen tilannetta koskevaa katsausta** esimerkiksi työvoimaviranomaisille, ministeriöille, suurlähetystöille ja kauppakamareille.

Pohjoiskalotin Rajaneuvonnan tiedotustilaisuudet toteutettiin pääosin etäyhteyksien avulla. Rajaneuvonta kertoi toiminnastaan ja ajankohtaisista rajakysymyksistä noin **50 eri tilaisuudessa**, joiden kautta tavoitettiin arviolta **1100 kuulijaa**. Paikallisten ja alueellisten vastuuviranomaisten verkostolle, joka on tärkeä apu Rajaneuvonnan käytännön toiminnassa, on järjestetty omia tilaisuuksia, joissa osallistujat ovat kertoneet oman alansa ajankohtaisista asioista ja muutoksista.

Pohjoiskalotin Rajaneuvonta **juhli 10-vuotista toimintaansa** Helsingissä marraskuussa pidetyllä juhlaseminaarilla, jossa vahvistettiin vanhoja ja luotiin tärkeitä uusia suhteita. Seminaaripuhujat korostivat rajat ylittävän yhteistyön ja Pohjolan yhteisten työmarkkinoiden merkitystä sekä rajaestetyön tärkeyttä myös tulevaisuudessa.

Rajaneuvonnan toimihenkilöt osallistuivat Suomessa Pohjola-Nordenin neuvontatoimikunnan ja Ruotsin kansallisiin kokouksiin, joita Rajaesteneuvoston jäsenet ovat kutsuneet koolle (7 kpl). Norjassa Rajaneuvonnan toimihenkilö työ- ja hyvinvointiviranomaisessa (NAV) on osallistunut Ruotsin ja Norjan välisen yksinkertaistamistyöryhmän (Förenklingsgruppen) kokoukseen.

Kestävä kehitys

Pohjoismaiden kestävän kehityksen asiantuntijaryhmän tehtävänä on toimia pohjoismaisen yhteistyökomitean ja pohjoismaisten yhteistyöministerien neuvonantajana kestävään kehitykseen liittyvissä asioissa.

Vuoden keskeisiä saavutuksia olivat Visio2030 lähtötilaraportin julkaisu hyödyntäen kestävän kehityksen indikaattoreita. Lisäksi perustettiin Visio2030 kansalaisyhteiskuntaverkosto ja aloitettiin kaksi uutta monivuotista ja poikkisektoraalista hanketta, toinen kestäville elämäntavoille ja toinen oikeudenmukaiselle vihreälle siirtymälle. Lisäksi käytiin opetus- ja kulttuurisektorin kanssa keskusteluja kestävän kehityksen näkymisestä sektorin työssä.

Lisäksi kokeiltiin tiiviimpää yhteydenpitoa yhteistyökomitea NSK:n kanssa kutsumalla NSK:n jäseniä asiantuntijaryhmän kokouksiin sekä käymällä itse NSK:n kokouksissa esittelemässä Visio2030 toimeenpanoon liittyvät asiakohdat sihteeristön sijasta. Toimintatapojen kokeilun taustalla on ryhmän vuonna 2021 voimaan tullut mandaatti, joka ohjaa ryhmää toimimaan vahvemmin neuvoa-antavana ryhmänä NSK:n suuntaan Visio2030 toimeenpanossa sekä kestävässä kehityksessä.

Asiantuntijaryhmällä oli vuoden aikana neljä kokousta, joista kaksi oli täysin etäkokouksia, ja kaksi hybridikokouksia. Suomen johdolla kokouksille määriteltiin teemat, joita kokouksissa käsiteltiin. Vuoden ensimmäisen kokouksen ohella järjestettiin keskustelutilaisuus pohjoisten alkuperäiskansojen kanssa kestävästä kehityksestä. Toukokuussa keskityttiin sektorien ja NSK:n kanssa käytävään dialogiin, elokuussa keskityttiin kestäviin elämäntapoihin ja lokakuussa demokratiaan ja kansalaisyhteiskunnan tilaan. Elokuun kokouksessa sihteeristö ja puheenjohtajisto kokoontuivat Ahvenanmaalle, ja kokouksen puhetta johti Ahvenanmaan edustaja. Vuoden viimeinen kokous järjestettiin lokakuussa Helsingissä ja kokouksen yhteydessä julkistettiin poikkisektoraalinen ja monivuotinen kestävien elämäntapojen projekti osana ministerineuvoston Glasgown ilmastokokouksen Helsingin tapahtumia.

Kuluttaja-asiat

Koronapandemia rajoitti pohjoismaista kuluttaja-alan yhteistyötä. Normaalisti kaksi kertaa vuodessa kokoontuva pohjoismainen kuluttajaryhmä Nordisk Konsumentgrupp, joka koostuu Pohjoismaiden kuluttaja-asioista vastaavien ministeriöiden sekä Tanskan ja Islannin osalta osin kuluttajahallinnon muiden virastojen virkamiehistä, ei kokoontunut lainkaan vuonna 2021. Vuosia jatkunut yhteistyö kuitenkin jatkui verkostomaisena toimintana sähköisten kanavien kautta erilaisena tietojen vaihtona ja yhteydenottoina.

Vastaavasti esimerkiksi kuluttaja-asiamiesten vuosittaista tapaamista ei järjestetty lainkaan. Pohjoismaisten kollegojen kanssa jaettiin kuitenkin tietoa ja kokemuksia muun muassa matkustamiseen,

ympäristömarkkinointiin, piilomainontaan, vaikuttajamarkkinointiin ja oppimisen palveluihin liittyvissä kysymyksissä.

Liikenne

Vuonna 2021 pohjoismaisen liikennesektorin yhteistyö jatkui aktiivisena COVID-19-pandemiasta huolimatta. Esimerkiksi mm. ympäristökysymykset liikennesektorilla korostuivat vuoden aikana. Liikenne- ja viestintäministeri Timo Harakka kävi vuoden aikana lukuisia kahdenvälisiä keskusteluja pohjoismaisten ministerikollegojensa kanssa, erityisesti etäkokousten kautta sekä myös fyysisesti esimerkiksi toteutuneiden EU:n televiestintä- ja liikenneministerineuvostomatkojen yhteydessä.

Liikennesektorin yhteistyötä tehdään myös Barentsin alueella-, jossa BEATA:n (Barents Euro-Arctic Transport Area) ohjausryhmän kokousten yhteydessä on pidetty liikennemuotokohtaisia webinaareja. Yhteistyötä tehdään myös Pohjoisen ulottuvuuden liikenne- ja logistiikkakumppanuuden (NDPTL) puitteissa, yhteisenä tavoitteena mm. digitalisaation ja automaation edistäminen.

Maahanmuutto- ja kansallisuusasiat ml. maahanmuuttoon ja pakolaisiin liittyvä yhteistyö

Pohjoismaisessa sisäministeriöiden alaisessa ministeri- ja virkamiestasoisessa yhteistyöryhmässä (Nordisk samrådsgrupp på hög nivå i flyktingfrågor, NSHF) jatkettiin aktiivista yhteistyötä maahanmuutto-, turvapaikka- ja kansalaisuusasioissa. Puheenjohtajuus on kiertävä ja kertomusvuonna Ruotsi toimi vuorostaan NSHF:n puheenjohtajana. Ministerikokouksessa ja korkean tason virkamiestyöryhmässä vaihdetaan ajankohtaisia tietoja ennen kaikkea maahanmuutto- ja turvapaikka-asioissa. Pandemiatilanteen edelleen jatkuessa, toukokuun korkean tason virkamiestyöryhmän kokous järjestettiin videoyhteyksin. Sen sijaan syksyn ministerikokous pidettiin fyysisenä läsnäolokokouksena ja pohjoismaiset maahanmuutosta vastaavat ministerit tapasivat Lundissa marraskuussa.

Maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikan valmistelun, lainsäädännön kehittämisen ja tilastokatsausten ohella NSHF-kokouksissa käsitellään myös konkreettisemmin ajankohtaisia kysymyksiä, jotka liittyvät muun muassa turvapaikanhakuun, paluuseen ja palauttamiseen, kansalaisuusasioihin sekä uudelleensijoittamiseen. NSHF:n rakenteiden puitteissa toimii neljä temaattista alatyöryhmää, joista paluutyöryhmä (återvändring och återvändande) sekä uudelleensijoittamistyöryhmä (resettlement) kuuluvat sisäministeriön (SM) hallinnonalalle. Kotouttamistyöryhmästä ja työvoiman maahanmuuttoon liittyvästä työryhmästä puolestaan vastaa työ- ja elinkeinoministeriö (TEM). Myös temaattisten alatyöryhmien puheenjohtajuus on kiertävä.

Pohjoismaat vaihtavat vuosittain tietoja kansalaisuusasioissa tapahtuneista tai vireillä olevista politiikan, lainsäädännön tai käytäntöjen muutoksista sekä tilastotietoja työryhmässä, jonka puheenjohtajuus oli vuonna 2021 Suomella. Suomi järjesti videokokouksen kansalaisuusasioista marraskuussa ja kertoi kokouksessa kansalaisuuslakiin valmistelluista muutoksista, jotka painottuvat säädöshuoltoon ja joilla mm. asumisajan laskemista on tarkoitus selkeyttää ja yksinkertaistaa.

NSHF:n paluutyöryhmä, joka käsittelee operatiivisella tasolla paluu- ja palauttamisasioita, kokoontui vuonna 2021 aktiivisesti. Kertomusvuonna paluualatyöryhmän puheenjohtajana toiminut Ruotsi järjesti kaksi videokokousta kesä- ja marraskuussa.

Ajankohtaisia uudelleensijoittamisasioita operatiivisella tasolla käsittelevä NSHF:n yhteistyöryhmä ei kokoontunut kertomusvuonna vaan tiedonvaihtoa jatkettiin sähköpostitse.

Pohjoismaat keskustelevat myös henkilöiden vapaan liikkuvuuden soveltamiskysymyksistä ETA-työryhmässä. Sen osalta tiedonvaihto on kokousten sijaan tapahtunut sähköpostitse verkostoon kuuluvien henkilöiden välillä.

Pakolaisten ja maahanmuuttaneiden kotoutumisen edistämiseen liittyvä yhteistyö

Pohjoismaiden ministerineuvosto on vuodesta 2016 toimeenpannut pakolaisten ja maahanmuuttajien kotoutumisen edistämistä koskevaa yhteistyöohjelmaa. Ohjelman tavoitteena on tukea kotoutumisen edistämistä Pohjoismaissa vahvistamalla Pohjoismaiden välistä yhteistyötä, tukemalla kokemusten vaihtoa ja hyvien käytäntöjen sekä uuden tiedon kehittämistä.

Suomea ovat viime vuosina kiinnostaneet erityisesti muiden Pohjoismaiden esimerkit koskien maahanmuuttaneiden työllisyyden parantamista, ml. heikoimmassa työmarkkina-asemassa olevien työllisyys sekä kotona lapsiaan hoitavien maahanmuuttajanaisten kotoutuminen. Myös maahanmuuttaneiden kokonaisvaltainen osallisuuden edistäminen, yhteiskunnan vastaanottavuuden parantaminen sekä yhteistyö kansalaisjärjestöjen ja kolmannen sektorin kanssa ovat kysymyksiä, joissa on voitu katsoa muiden maiden esimerkkejä.

Suomi järjesti osana Pohjoismaiden ministerineuvoston puheenjohtajakauttaan pohjoismaisen kotoutumisesta vastaavien ministereiden virtuaalikokouksen joulukuussa. Työministeri Tuula Haatainen toimi kokouksen puheenjohtajana. Pohjoismaiden ministerineuvostolla ei ole virallista kotoutumisesta vastaavien ministereiden kokoonpanoa, joten kokous oli epävirallinen. Kokoukseen osallistuivat kaikkien Pohjoismaiden ministerit. Kokouksen aiheina olivat kotoutumisen ajankohtaistilanne sekä digitalisaation vaikutukset kotoutumiseen. Ajankohtaisista aiheista esiin nousivat koronapandemian vaikutukset maahanmuuttaneiden työllisyyteen ja mahdollisuuksiin osallistua kotoutumistoimenpiteisiin. Vaikutukset työllisyyteen ovat olleet samankaltaisia esimerkiksi Norjassa ja Suomessa, jossa maahanmuuttajat ovat yliedustettuina sellaisilla toimialoilla, joihin pandemia on vaikuttanut erityisen paljon, kuten turismissa ja ravintola-alalla. Myös työmarkkinoiden ulkopuolella olevien maahanmuuttajanaisten kotoutumista halutaan kehittää monessa Pohjoismaassa. Tanskassa erityisenä kohderyhmänä ovat perheen yhdistämisen kautta saapuvat henkilöt. Lisäksi esillä ovat esimerkiksi kielteisiin kulttuurisiin perinteisiin puuttuminen (Norja ja Tanska) sekä segregaatien vastaiset toimet (Ruotsi, Tanska). Ruotsissa ja Suomessa kehitetään myös yhteiskuntaorientaatiota.

Digitaaliset ratkaisut luovat uusia mahdollisuuksia muun muassa aikuisten maahanmuuttajien kotoutuskoulutuksen järjestämiseen etäopiskeluna. Digitaalisia palveluita on syytä kehittää käyttäjien tarpeista ja elämäntilanteesta lähtien. Palvelujen on oltava yhtenäisiä ja helppokäyttöisiä. Pandemia on myös osoittanut, että yleinen viranomaisviestintä ei tavoita kaikkia. On tarvetta monikieliselle ja monikanavaiselle viestinnälle. Tässä yhteistyö yhteisöjen/järjestöjen kanssa ja luottamuksen rakentaminen on tärkeää. Maahanmuuttajille suunnatussa viestinnässä on tärkeää hyödyntää selkokieltä

ja ottaa mukaan vapaaehtoiset ja järjestöt viestinnässä. Tarvetta on myös kasvokkaiselle viestinnälle erityisesti haavoittuvien ryhmien kanssa.

Siviilivalmiuden, varautumisen ja pelastustoimen yhteistyö

Vuoden 2021 aikana pohjoismainen yhteistyö siviilivalmiuden, varautumisen ja pelastustoimen alalla on ollut tiivistä. Kriisivalmius ja varautuminen pandemiatilanteessa on ollut keskeisessä roolissa. Tämän päivän kriisit eivät tunne valtioiden rajoja, ja kansallinen varautuminen tarvitsee tuekseen rajat ylittävää yhteistyötä.

Uhkakuvat, riskit ja haavoittuvuudet ovat pitkälti samanlaisia kaikissa Pohjoismaissa. Siviilivalmiuden, varautumisen ja pelastustoimen pohjoismainen yhteistyö korostuu myös muissa kansainvälisissä yhteyksissä. Yhdessä voimme vaikuttaa ja toimia vahvemmin niin Euroopan unionissa (esim. EU:n pelastuspalveluyhteistyö, johon myös Norja ja Islanti osallistuvat) kuin muissa kansainvälisissä yhteyksissä.

Suomi toimi vuonna 2021 siviilivalmiuden, varautumisen ja pelastustoimen pohjoismaisen nk. Haga-yhteistyön puheenjohtajamaana. Haga-yhteistyön tavoitteena on vahvistaa pohjoismaisten yhteiskuntien kykyä vastata vakaviin kriiseihin ja onnettomuuksiin ja luoda tätä kautta vahva kriisinsietokyky. Suomen painopistealueet puheenjohtajakaudella olivat kolmivuotisten (2019-2021) painopisteiden (metsäpalo-, CBRN- (C) kemiallinen, (B) biologinen tai (RN) säteilevät aineet) sekä viranomaisviestintään liittyvän yhteistyön edistäminen. Tämän lisäksi yhteistyötä ministeriöiden ja operatiivisen tason kanssa tiivistettiin yhteiskokouksilla. Siviili-sotilaallinen yhteistyö Haga-Nordefco välillä aloitettiin ja ensimmäinen yhteiskokous järjestettiin Helsingissä lokakuussa 2021. Suomen puheenjohtajakaudella valmisteltiin myös seuraavan kolmen vuoden (2022-2024) Haga-yhteistyön painopistealueet; koronapandemian vaikutukset siviilivalmiuden alaan, ilmastonmuutos, avun antaminen ja vastaanottaminen (isäntämaatuki). Puheenjohtajuus siirrettiin seuraavalla puheenjohtajamaa Islannille.

Haga-ministerit kokoustivat videon välityksellä joulukuussa, jolloin hyväksyttiin nk. Helsinki-johtopäätökset (Helsingfors konklusioner).

Pelastusylijohtajat

Pohjoismaiset operatiivisen tason siviilivalmiuden- ja pelastustoimen ylijohtajat kokoustivat vuoden 2021 aikana epävirallisesti lukuisia kertoja videon välityksellä. Kokouksissa käsiteltiin erityisesti koronatilanteeseen liittyviä toimia. Suomi toimi puheenjohtajana kertomusvuoden ainoassa virallisessa ylijohtajakokouksessa, joka järjestettiin Helsingissä marraskuussa. Kokouksessa käsiteltiin ajankohtaisia asioita ja käytiin muun muassa läpi Pohjoismaiden eri organisaatiot ja toimijat siviilivalmiuden alalla.

Siviilivalmiuden ”chefskurs” Nordic Executive Course”

Tanskan järjestämä vuosittainen johtajakurssi siirtyi viime metreillä joulukuun alussa on-line tapahtumaksi. Tämän vuoden teema oli ”Climate resilience in the Nordic Region”. Kurssiin osallistuu eri viranomaisten, tiedotusvälineiden jne. henkilöitä (noin 10 henkilöä/maa) pelastusylijohtajan johdolla.

EU-yhteistyö pelastustoimessa

Pohjoismaat koordinoivat vuoden aikana tiiviisti EU- toimiaan pelastuspalvelun alalla, erityisesti nk. rescEU/CBRN suorituskyykyjen osalta.

Poliisiyhteistyö sekä tulli- ja huumeiyhteistyö

Poliisiyhteistyö

Pohjoismaisen poliisiyhteistyö on muodoltaan välitöntä ja tuloksekasta ja yhteistyön perustana on perinteinen pohjoismainen yhteenkuuluvaisuus ja tasa-arvoisuus. Yhteistyö perustuu poliisiylijohtajien strategisessa valvonnassa tapahtuvaan eri poliisialojen alatyöryhmien ja verkostojen toimintaan. Alatyöryhmissä käsitellään yhteisiä pohjoismaisia asioita kuten liikenneturvallisuus, materiaalihankinnat, tietoverkkorikollisuus, koulutus ja yleinen järjestys ja turvallisuus. Alatyöryhmät raportoivat toiminnastaan ensin poliisiylijohtajien ryhmälle, joka toimii yhteistyön operatiivisen toiminnan ohjaajana. Poliisiylijohtajat toimivat käsiteltävien asioiden lopullisena arvioijana ja hyväksyjänä.

Vuonna 2021 pohjoismaisen poliisiyhteistyön puheenjohtajuus oli Tanskalla 31.8.2021 saakka, jonka jälkeen puheenjohtajuus vuorossa oli Norja. Tanska ja Norja hoitivat vastuunsa pandemiasta huolimatta mallikkaasti. Pohjoismaisten poliisiylijohtajien, ylijohtajien ja työryhmien tapaamiset järjestettiin säännöllisillä videoyhteyksillä. Käsiteltävistä asioista päällimmäisenä oli pandemian poliisitoiminnalle aiheuttamat haasteet ja kansalliset tilanteet ja järjestelyt. Muut vakioasiat, kuten asiantuntijaryhmien ja -verkostojen toiminnasta raportointi ja arviointi jäivät vähemmälle, koska fyysisiä kokouksia ei ollut mahdollista järjestää.

Sisäministerit Maria Ohisalo ja Mikael Damberg
Suomi ja Ruotsi allekirjoittivat sopimuksen raja-
alueen poliisiyhteistyöstä 19.10.2021.

Kuva: Anna Sand/SM

PTN

PTN (Poliisi ja Tulli Pohjoismaissa) toimii pohjoismaisena Poliisin ja Tullin yhteistyöfoorumina. Alun perin PTN keskittyi pelkästään vain huumausainerikostorjuntaan, mutta sittemmin toiminta on muodostunut monialaiseksi ja tietojohtoiseen toimintaan perustuvaksi yhteistyöksi. Viime aikoina PTN-yhteistyötä on myös pyritty koordinoimaan entistä tiiviimmin eurooppalaisten rikostorjuntaprioriteettien (EMPACT) kanssa. Norja aloitti puheenjohtajuuskaudellaan toimintamuotojen päivittämisen. PTN-yhteistyön puitteissa harjoitetaan yleensä myös operatiivista yhteistyötä, erityisesti tietoverkkorikollisuutta ja

järjestäytyntä rikollisuutta vastaan, mutta 2021 tällainen toiminta jäi pandemiasta johtuen vähäisemmäksi. Yksi tärkeimmistä yhteistyön muodoista ovat yhteiskäytössä olevat pohjoismaiset poliisin ja tullin eri relevantteihin kohdemaihin lähettämät yhdysmiehet, joita on tällä hetkellä 33 henkilöä sijoitettuna 18 eri maahan.

Yhteistyö radikalisoitumisen ja ekstremismin torjunnassa

Pohjoismaiset radikalisoitumisen ja ekstremismin ennalta ehkäisystä vastaavat ministerit allekirjoittivat yhteistyösopimuksen tammikuussa 2015. Sopimuksen mukaisesti toiminnasta vastaavien ministeriöiden vastuuvirkamiehet tapaavat säännöllisesti 2-3 kertaa vuodessa. Vuonna 2019 päätettiin, että yhteistyötä ministeriöiden välisen verkoston ja Nordic Safe Cities -verkoston välillä lisätään. Nordic Safe Cities on verkosto, jonka toiminta käynnistyi Pohjoismaisen ministerineuvoston aloitteesta vuonna 2016 Kööpenhaminan terroristi-iskujen jälkeen. Se tukee kuntia, poliisia ja muita paikallisia toimijoita työssä, jossa lisätään kaupunkien turvallisuutta ja ennalta ehkäistään vihaa, väkivaltaista ekstremismiä ja muita kuntalaisia kohtaan kohdistuvia uhkia. Verkostoon kuuluu tällä hetkellä 19 kaupunkia, lisäksi tilaisuuksiin osallistuu kaupungeja, jotka eivät ole verkoston pysyviä jäseniä. Nordic Safe Cities koordinoi ministeriöiden välisen yhteistyöryhmän toimintaa.

Yhteistyö saamelaisasioissa

Vuonna 2021 pohjoismaista **yhteistyötä saamelaisasioissa** jatkettiin Pohjoismainen saamelaisasiain virkamieselimen toiminnan (NÄS) puitteissa. Virkamieselimen toiminta perustuu Pohjoismaiden neuvoston suosituksen no 13/1962. Virkamieselin muodostuu Suomen, Ruotsin ja Norjan valtuuskunnista, joissa kussakin on vähintään kolme virkamiestä asianomaisen maan hallitusta ja saamelaiskäräjiä edustamassa. Virkamiesyhteistyöelin kokoontuu noin kerran vuodessa ja vaihtaa silloin tietoja ajankohtaisista asioista. Norja toimi vuonna 2021 NÄS:n puheenjohtajana ja järjesti kokouksen Rörosissa.

Nuorisoyhteistyö

Katsaus NORDBUKin toimintaan

Pohjoismainen lasten ja nuorten asiain komitea (NORDBUK) kokoontui Suomen puheenjohtajuuden aikana kolmeen kokoukseen. Kokousten välissä työskentely on jatkunut kirjallisten käsittelyjen kautta.

Puheenjohtajuuskauden suunnitelmia jouduttiin muuttamaan kokousjärjestelyjen osalta Covid 19 - tilanteen takia. Alkuperäisestä suunnitelmasta poiketen ensimmäinen kokous helmikuussa, sekä kolmas kokous marraskuussa järjestettiin Kööpenhaminan sijaan etäjäestelyin. Kesäkuulle Helsingissä järjestettävän Jokainen vaikuttaa! Alla påverkar! - konferenssin yhteyteen suunniteltu Nordbuk-kokous järjestettiin niin ikään etäyhteyksien kautta. Haasteellisista olosuhteista huolimatta Nordbuk pystyi Suomen puheenjohtajuuskauden aikana toimimaan normaaliin tapaan.

Toiminnan painopisteet

Kuluneen vuoden aikana NORDBUKin toiminta on noudattanut Barn och unga i Norden - en tvärsatoriell strategi för Nordiska ministerrådet 2016-2022- poikkihallinnollista strategiaa. Ohjelman tavoitteena on

parantaa lasten ja nuorten mahdollisuuksia saada äänensä kuuluviin ja lisätä heidän mahdollisuuttaan vaikuttaa heitä koskeviin asioihin. Strategia tukee omalta osaltaan ministerineuvoston Vision 2030 ohjelmaa.

NORDBUK päätti kertomusvuonna laajentaa komitean kokoonpanoaan niin, että myös Ahvenanmaalta, Färsaarilta sekä Grönlannista komiteaan nimetään nuorisoedustajat. Tämä lisää nuorten vaikuttamismahdollisuuksia myös NORDBUKissa käsiteltäviin asioihin.

Barn och ungas rätt att bli hörda - Konsekvenser av Coronapandemin för barn och unga i Norden - tutkimushanketta jatkettiin 2021. Tutkimushanke selvittää koronan pitkäaikaisia vaikutuksista lapsiin ja nuoriin.

Toimintaan sisältyi myös Suomen puheenjohtajuuskauden kärkihankkeen hyväksyminen. Allianssin hanke ”Evaluation and monitoring of the activities of youth organisations in the Nordics” nousi Suomen valitsemaksi puheenjohtajamaan hankkeeksi. Hankkeen on suunniteltu jatkuvan 2022 loppupuolelle asti. Hanke on herättänyt laajaa kiinnostusta Pohjoismaissa ja tuottaa, kansainvälisten kontaktien parantamisen lisäksi, tietoa toimintojen vaikuttavuudesta. Allianssi raportoi säännöllisesti Nordbukille hankkeen edetessä.

Norden 0-30 avustusohjelma

NORDBUKin rahoittaman avustusohjelman kautta pohjoismaiset 0-30 ikäiset lapset, nuoret ja nuoret aikuiset, tai tämän kohderyhmän kanssa työskentelevät organisaatiot, voivat hakea avustusta kulttuurialan projekteihin tai yhteiskunnallisiin ja poliittisiin tarkoituksiin. Kertomusvuonna tähän tarkoitukseen käytettiin 5 645 000 DKK, eli noin 65% NORDBUKin toimintamäärärahasta. Norden 0-30 avustustoimintaa koordinoi Nordisk kulturkontakt (NKK) Helsingissä.

Nuorten Pohjoismaiden neuvosto (Ungdomens Nordiska Råd, UNR), Nordjobb-vaihto-ohjelma ja Pohjola-Nordenin Nuorisoliitto

Pohjoismaisen nuorisoyhteistyön näkyvimmat yhteistyömuodot olivat Pohjola-Nordenin nuorisoliiton (PNN) oman toiminnan ohella Nuorten Pohjoismaiden neuvosto ja Nordjobb-vaihto-ohjelma, joita PNN Suomessa koordinoi. Pohjoismaiden neuvoston (PN) alainen Nuorten Pohjoismaiden neuvosto (UNR) järjesti vuotuisen istuntonsa lokakuun lopussa Kööpenhaminassa. Teemana vuonna 2021 oli ”Nuori johtajuus kestävän Pohjolan puolesta”, ja istunto keräsi noin 72 nuorta eri Pohjoismaista, sekä noin 30 alumnia, puhujaa ja vierasta kumppanitahoilta. Nuorisopoliitikot valitsivat uuden puheenjohtajiston ja istunnon yhteydessä järjestettiin juhlaseminaari, jossa juhlittiin 50 vuotta UNR:n ensimmäisestä istunnosta ja debatoitiin nuorten osallisuus- ja vaikutusmahdollisuuksista pohjoismaisessa yhteistyössä. Istuntoon asti UNR:n presidenttinä toimi vuonna 2021 islantilainen Aldís Mjöll Geirsdóttir ja istunnossa presidentiksi vuodelle 2022 valittiin tanskalainen Rasmus Jungersen Emborg.

Pääasiassa Pohjoismaiden ministerineuvoston (PMN) rahoittaman 36 vuotta täyttäneen Nordjobb-ohjelman tavoitteena on tarjota 18–30-vuotiaille pohjoismaisille nuorille kausityöpaikkoja, asunto sekä kulttuuri- ja vapaa-ajan ohjelmaa Pohjolassa. Näin lisätään liikkuvuutta pohjoismaisilla työmarkkinoilla sekä pohjoismaisten kielten ja kulttuurien tuntemusta. Vuonna 2021 17 nuorta sai kesätöitä Suomesta Nordjobbin kautta. Näistä oli 15 pohjoismaalaisia, yksi eurooppalainen ja yksi Suomen kaksoiskansalainen. Suomessa työpaikat ovat tavallisesti pääkaupunkiseudulla, Turussa, Tampereella ja Pohjanmaalla, mutta

vuonna 2021 Nordjobb-työntekijöitä oli ainoastaan pääkaupunkiseudulla ja Varsinais-Suomessa. Vuonna 2021 115 suomalaista nuorta sai Nordjobbin kautta töitä muista Pohjoismaista verrattuna 101 nordjobbariin vuonna 2020. Lähes 500 suomalaista teki Nordjobb-hakemuksen, mikä vastaa noin 29 prosenttia kaikista hakemuksista. Pandemia vaikutti tuntuvasti nuorten liikkuvuuteen, sekä matkustusrajoitusten että asenteiden takia. Vuonna 2021 Nordjobb-ohjelmaa markkinoitiin neljättä vuotta työnantajille Lapissa ja ensimmäistä kertaa suomalaiset nuoret saivat poikkeuksellisesti hakea työpaikkoja myös Suomesta matkustusrajoitusten takia. Nordjobbia esiteltiin nuorille eri lukioissa, oppilaitoksissa, messuilla ja opiskelijajärjestöissä syksyn ja loppuvuoden aikana koko Suomessa. Pandemian olosuhteiden takia markkinointityö toteutettiin entistä enemmän digitaalisin keinoin, erityisesti eri nuorten omia Nordjobb-kokemuksia tuotiin esille Youtube-kanavalla ja sosiaalisessa mediassa.

SuomiAreena

Kuva: Pohjola-Nordenin Nuorisoliitto

Pohjola-Nordenin nuorisoliitto (PNN) tarjoaa jäsenistölleen, jäsenjärjestöilleen sekä pohjoismaisista teemoista kiinnostuneille monipuolista ohjelmaa Suomessa ja muualla Pohjolassa. PNN:llä on 7 paikallisosastoa ympäri Suomea, 28 jäsenjärjestöä sekä noin 2700 henkilöjäsentä. Kokoonntumisrajoitukset toivat mukanaan uusia digitaalisia toimintakonsepteja, muun muassa sarjan matalan kynnyksen Puhetta Pohjolasta -keskustelutilaisuuksia tunnettujen pohjoismaisten kulttuuri- ja politiikkavaikuttajien kanssa sekä paikallisosastojen yhteisöllisyyttä ylläpitäviä digitapahtumia. PNN:n painopistealue ja vuoden 2021 sisällöllinen teema oli nuorten vaikuttaminen. Teema liitettiin Suomen kunnallisvaaleihin, jonka jälkeen kunnallisvaltuustoihin ja nuorisovaltuustoihin valitut nuoret kutsuttiin mukaan pohjoismaiseen verkostointikoulutukseen, jossa he pääsivät tapaamaan kollegoitaan muista Pohjoismaista ja keskustelemaan alueellisista hankkeista ja yhteistyömahdollisuuksista kahdessa tapahtumassa. Nuorten

ideat kerättiin pamfletiksi. PNN myös huomioi UNR:n 50-vuotisjuhlavuoden järjestämällä kampanjan, jossa tuotiin esille eri vuosikymmenten ja maiden UNR-vaikuttajia ja heidän kokemuksiaan nuorten vaikuttamisesta ja pohjoismaisesta yhteistyöstä. Kampanjan yhteydessä järjestettiin myös UNR-alumnien keskustelutilaisuus SuomiAreenalla. PNN myös panosti nuorten osallisuuteen biodiversiteettisopimuksen solmimisessa järjestämällä seurantatapahtuman nuorten, YM:n edustajan ja nuorten ympäristöjärjestöedustajien kanssa. Panostuksen johdosta nuoret osallistujat ovat muodostaneet verkoston Suomessa. Yhteistyössä Karriärcenter Arabian, Eures-asiantuntijoiden, Nordisk Jobløsnings nimisen Interreg-hankkeen sekä nuorten kokemuspuhujien kanssa järjestettiin kolme eri tiedotustilaisuutta pohjoismaisista opiskelu- ja työmahdollisuuksista kiinnostuneille nuorille eri digitaalisilla alustoilla. PNN järjesti myös tiedotustilaisuuden vapaaehtoishankkeista ja muista ulkomaan mahdollisuuksista nuorille joulukuussa ja verkostointitilaisuuden henkilöjäsenille ja jäsenjärjestöille ennen vuoden loppua.

Jokainen vaikuttaa! Alla påverkar! Opetus- ja kulttuuriministeriön virtuaalikonferenssi: koulutus, kulttuuri ja nuoriso kestävän kehityksen edistäjänä

Kuva: Kirsi Lindroos/OKM

Ruotsin kielen edistäminen

Svenska nu -verkosto tarjoaa erilaisia oppiaineiden rajat ylittäviä ohjelmia ruotsin kielen opetuksen tueksi suomenkielisissä kouluissa. Ohjelmat ovat kouluille maksuttomia ja tarjontaan kuuluu kaikkea työpajoista ja luennoista elokuva-, teatteri- ja musiikkiesityksiin. Verkoston kouluille tarkoitettu ohjelma täyttää kansallisten opetussuunnitelmien tavoitteet tukemalla kieltenopetuksen pedagogiikkaa ja oppilaiden kielellistä tietoisuutta sekä kasvua taitaviksi kielen käyttäjiksi kulttuurisesti ja kielellisesti monitahoisessa maailmassa.

Ohjelmat perustuvat taiteilijan ja oppilaiden väliseen vuorovaikutukseen ja toiminnan tavoitteena on rohkaista oppilaita käyttämään sitä ruotsia, jota he osaavat, ja herättää oppilaissa kiinnostusta kieliä kohtaan. Svenska nu on laatinut koulujen ohjelmia varten ennakkomateriaalia, jonka avulla opettajat voivat työstää teemaa sekä etukäteen että ohjelman jälkeen, ja näin syventää oppilaiden tietoja teemasta. Opettajille annetaan myös mahdollisuus tehdä oppiaineiden rajat ylittävää yhteistyötä kouluohjelmien parissa. Toimintavuoden aikana Svenska nu kehitti kaksitoista uutta ohjelmaa kouluille ja julkaisi kahdeksan uutta oppimateriaalipakettia. Verkoston videopohjainen oppimateriaali Hemma i Sverige pääsi maailmanlaajuiseen leviykseen Svenska institutetin markkinoimana.

Vuonna 2021 Svenska nu tavoitti yli 54 000 oppilasta eri puolilla maata. Verkosto toteutti 655 työpajaa ja luentoa sekä 565 esitystä ja opastusta. Ohjelmissa oli mukana yhteensä 347 eri koulua.

Täydennyskoulutuksiin, webinaareihin ja kouluohjelmiin osallistui lähes 4 000 opettajaa. Svenska nu-verkoston toimintaan osallistui vuonna 2021 yhteensä yli 73 000 henkilöä.

Svenska nu on toteuttanut kolmen vuoden mittaisen laadullisen arvioinnin ohjelman varanneiden opettajien keskuudessa. Merkittävä enemmistö vastaajista oli täysin tai osittain sitä mieltä, että Svenska nu:n vierailu on lisännyt oppilaiden kiinnostusta ruotsin kieltä kohtaan (78 %) ja parantanut myös motivaatiota (75 %) sekä vaikuttanut opettajien työmenetelmiin (69 %). Huomattavaa on se, että verkosto sai paremmat arviot vuodelta 2021 kuin pandemiaa edeltävältä vuodelta 2019. Tämä osoittaa, että toiminnalla on pedagogista merkitystä ja se vastaa koulujen tarpeisiin.

Ystäväkoulutoiminta nostetaan usein esiin mahdollisuutena vahvistaa Suomen kaksikielisyyttä, mutta yhteistyön rakenteita ei ole ollut olemassa. Svenska nu ja Svenska folkskolans vänner aloittivat ystäväkouluhankkeen, johon osallistuu kahdeksantoista suomen- ja ruotsinkielistä koulua. Koulut tekevät yhteistyötä lukuvuonna 2021–2022. Hankkeen tarkoituksena on kehittää toimivia malleja ystäväkoulutoiminnalle ja luoda pysyviä yhteistyörakenteita koulujen välille.

Svenska nu:n opettajatoiminta on digitalisoitu viime vuosien aikana. Digitaalisessa maailmassa on mahdollista järjestää kohdennetumpia koulutuksia ja tavoittaa opettajat eri puolilla maata. Tässä yhteydessä voidaan mainita Åbo Akademin kanssa yhteistyössä järjestetyt täydennyskoulutustilaisuudet kielikylypöpettajille. Yhteispohjoismaisen Nordiska Band -musiikkiprojektin toinen kausi aloitettiin onnistuneesti bändien aloitustilaisuudella Hanasaaressa.

Toiminnassa korostui erityisesti Ahvenanmaan 100-vuotisjuhlavuosi. Svenska nu julkaisi laajan Ahvenanmaata käsittelevän oppimateriaalikokonaisuuden, joka sisältää tehtäviä eri vuosikursseille. Sen lisäksi verkosto järjesti korkeakouluopiskelijoille Ahvenanmaata käsittelevän webinaarin sekä ruotsinopettajille fyysisen intensiivikurssin saarimaakunnasta.

Vaikuttamistyön saralla Svenska nu järjesti pohjoismaisen kielikonferenssin yhteistyössä opetus- ja kulttuuriministeriön ja Pohjoismaiden ministerineuvoston kanssa. Konferenssista saatiin konkreettisia eväitä pohjoismaisen budjetin valmisteluun ja pohjoismaisen kielipoliittisen julistuksen laajentamiseen. Poliitiikan asiantuntijoiden suomalais-ruotsalainen tapaaminen Ruotsin suurlähetystössä Helsingissä ja Hanasaaressa oli onnistunut panostus, josta saatiin kahdenvälistä hyötyä. Osallistujat saivat tilaisuuden jakaa asiantuntemustaan ja heitä rohkaistiin syventämään yhteyksiään kollegoihin naapurimaassa. Yksi Svenska nu -verkoston onnistumisista oli toimintavuoden lopulla julkistettu, yhteistyössä kieltenopettajien liitto SUKOLin kanssa toteutettu tutkimus koskien B1-ruotsin opetuksen aloituksen aikaistamista kouluissa, sillä tutkimuksen tulosten perusteella asia nostettiin maan hallituksen toimenpidelistalle.

LIITTEET

Pohjoismaiden ministerineuvoston budjetti vuonna 2021

Pohjoismaiden ministerineuvoston vuoden 2021 budjetti oli 967 547 tuhatta Tanskan kruunua. Budjetti katetaan liki kokonaan eri Pohjoismaiden maksuosuuksilla, jotka jyvitetään maiden bruttokansantulon perusteella. Itsehallintojen osuudet Pohjoismaiden ministerineuvoston budjeteissa sisältyvät emämaiden maksuosuuksiin.

Maiden budjettiosuudet 2019-2021 (milj. DKK)						
	2019		2020		2021	
Tanska	201,8	21,4 %	207,5	21,8 %	208,3	21,8 %
Suomi	155,6	16,5 %	158,3	16,6 %	159,6	16,7 %
Islanti	12,3	1,3 %	14,5	1,5 %	15,3	1,6 %
Norja	267,9	28,4 %	265,4	27,8 %	265,6	27,8 %
Ruotsi	305,6	32,4 %	308,3	32,3 %	306,7	32,1 %

Vaihtokurssi on ollut 1 € ≈ 7,46 DKK.

Vuoden 2021 budjetti (967 547 tuhatta Tanskan kruunua) on n.130 m€. Suomen maksuosuus n. 28 m€ sisältää lisäksi tasausmaksun, joka pohjautuu pohjoismaiden valtiosopimukseen pääsystä korkeampaan koulutukseen.

Vuoden 2021 budjettia valmisteltiin yhteistoiminnassa Pohjoismaiden neuvoston kanssa.

Vuoden 2021 budjettikirja, joka on tilattavissa myös painettuna versiona, löytyy skandinaavisena kieliversiona sekä tiivistelmänä suomeksi osoitteista:

<http://norden.diva-portal.org/smash/get/diva2:1532569/FULLTEXT01.pdf>

<https://norden.diva-portal.org/smash/get/diva2:1524288/FULLTEXT01.pdf>

.....

Pohjoismaiset kokoukset, seminaarit ja konferenssit vuonna 2021

POHJOISMAISEN YHTEISTYÖN POLIITTISET SUUNTAVIIKAT

Pääministereiden yhteistyö

- 3.11. Pohjoismainen pääministerikokous (N8)
- 3.11. Huippukokous PN:n jäsenten ja NATO:n pääsihteerin Jens Stoltenbergin kanssa
- 3.11. Tapaaminen PN:n puheenjohtajiston kanssa

Yhteistyöministeriöiden yhteistyö

- 10.2. NSK, virtuaalikokous
- 11.2. MR-SAM, virtuaalikokous
- 16.4. NSK, virtuaalikokous
- 18.6. NSK, virtuaalikokous
- 21.-22.6. MR-SAM, Porvoo
- 9.9. NSK, virtuaalikokous
- 13.-14.9. MR-SAM, Ahvenanmaa
- 1.11. NSK, Kööpenhamina
- 2.11. MR-SAM, Kööpenhamina
- 9.12. NSK, Kööpenhamina

Ulko- ja turvallisuuspoliittinen yhteistyö

- 5.3. N5 ulkoministerit, virtuaalikokous
- 11.3. N5 ulkoministerit + UK, hybridikokous Oslo
- 2.11. N5 ulkoministerit, Kööpenhamina

Puolustuspoliittinen yhteistyö

- 17.3. Haga-Nordefco-asiantuntijakokous (virtuaali)
- 13.4. PSC (*Policy Steering Committee*) -kevätkokous (virtuaali, mukana puolustuspoliittiset johtajat, suorituskykyjohtajat ja puolustusmateriaalijohtajat)
- 11.5. Työpaja koronaviruksen vaikutuksista sotilaalliseen huoltovarmuuteen (virtuaali)
- 2.6. Kansliapäälliköiden kokous (virtuaali)
- 29.-30.6. Nordefco-ministerikokous Tuusulassa
- 20.8. Pohjoismaisten puolustusvoimien komentajien ja puolustusmateriaalijohtajien kokous (virtuaali)
- 27.8. Puolustusministeriöiden kriisikonsultaatio (virtuaali)
- 31.8. Työpaja eurooppalaisten instrumenttien, erityisesti Euroopan puolustusrahaston, hyödyntämisestä pohjoismaisessa kontekstissa (virtuaali)
- 1.-2.9. PSC-sihteeristön kokous Helsingissä
- 8.9. Haga-Nordefco-asiantuntijakokous (virtuaali)
- 24.9. Pohjoismaisten vientivalvontaviranomaisten yhteistyökokous
- 13.-14.10. Helsingissä:
 - PSC-syyskokous (mukana puolustuspoliittiset johtajat, suorituskykyjohtajat ja puolustusmateriaalijohtajat)
 - Pohjoismaisten puolustusmateriaalijohtajien ja pohjoismaisen puolustusteollisuuden edustajien kokous
 - Pohjoismaiden ja Baltian puolustusmateriaalijohtajien kokous

- PSC:n ja MCC:n (*Military Coordination Committee*) päätöksentekokeskustelu (TTD)
- Haga-Nordefco-ylijohtajakokous
- 9.-10.11. Nordefco-ministerikokous Kirkkonummella
- 2.12. Puolustusministereiden kriisikonsultaatio (virtuaali)

Yhteistyö kehityskysymyksissä

- 13.12. Kehitysministerien virtuaalikokous

POHJOISMAINEN YHTEISTYÖ ERI SEKTOREILLA

Kulttuuriyhteistyö

Ministerikokoukset

- 4.5. MR-K 1/2021, videokokous
- 3.11. MR-K 2/2021, Kööpenhamina
- Virkamieskomitean kokoukset
- 9.-10.3. ÄK-K 1/2021, videokokous
- 15.-16.9. ÄK-K 2/2021, videokokous
- 8.-9.12. ÄK-K 3/2021, hybridikokous/Kööpenhamina

Muut kokoukset

ÄK-K piti epävirallisen kokouksen pohjoismaisten talojen ja instituutioiden johtajien kanssa.

Pohjoismaiden ministerineuvoston sihteeristö piti ÄK-K:n puheenjohtajan johdolla virallisen kokouksen Viron, Latvian ja Liettuan kulttuuriministeriöiden edustajien kanssa Pohjoismaiden ja Baltian maiden kulttuurialan liikkuvuusohjelmaan liittyvien päätösasioiden johdosta.

Pohjoismainen kulttuuripiste ja Pohjoismaiden ministerineuvoston sihteeristö pitivät ÄK-K:n puheenjohtajan johdolla vuosittain järjestettävän yhteistyöfoorumin, ns. Joint meeting 2021, johon osallistuivat ajankohtaisten avustus- ja tukiohjelmien asiantuntijaraatien jäsenet Pohjoismaista ja Baltiasta.

Keskeiset tapahtumat

- OKM:n, Suomen taide- ja kulttuurikasvatuksen observatorion, Pohjoismaisen kestävän kehityksen asiantuntijaryhmän ja Taideyliopiston virtuaalikonferenssi: **"Jokainen vaikuttaa! Alla påverkar! Koulutus, kulttuuri ja nuoriso kestävän kehityksen edistäjinä"** 8.-9.6.2021 (*Konferenssikuvitus, lyhyt konferenssivideo, raportit*)
- OKM:n, Hanasaaren ruotsalais-suomalaisen kulttuurikeskuksen, Svenska nu – verkoston ja Nordspråk-verkoston hybridikonferenssi: **Pohjoismainen kielikonferenssi – Nordisk språkkonferens** 16.9.2021 (*Konferenssitalenne. Pohjoismainen kieliyhteistyöryhmä hyödyntää tuloksia, pm. kielijulistuksen päivitys*)
- OKM:n, Saamelaiskäräjien, Suomen tekijänoikeudellisen yhdistyksen, Työ- ja elinkeinoministeriön, Patentti- ja rekisterihallituksen ja Pohjoismaiden ministerineuvoston sihteeristön hybridikonferenssi **"Conference on the Protection of the Nordic Indigenous Traditional Knowledge and Intellectual Property"** 11.11.2021 (*Tulossa konferenssitalenne.*)
- OKM:n ja Pohjoismaisen elokuva- ja tv-rahaston keskustelutarja: **"Audiovisual collaboration 2021"**, av-alan toimintaedellytykset eri teemojen näkökulmasta

tarkasteltuna: 29.1.2021 Göteborg, 15.3.2021 online, 20.4.2021 Kööpenhamina, 25.8.2021 Haugesund, 19.9.2021 Malmö, 24.9.2021 Helsinki ja 14.12.2021 online sekä 21.1.2022 online ja 3.2.2022 Göteborg. (*Tulossa loppuraportti, tallenteet.*)

- OKM:n keskustelutarja Canadian Heritagen ja Pohjoismaiden ministerineuvoston sihteeristön kanssa: **"Culture and Arts Policy Dialogues between Canada and the Nordics (online)"** 27.9.2021, 27.10.2021 ja 2.12.2021. (*Tulossa loppuraportti Pohjoismaiden ministerineuvoston julkaisusarjassa. Tuloksia voidaan hyödyntää Nordic Bridges -ohjelman yhteydessä.*)
- OKM:n ja New Theatre Helsingin pohjoismainen paneelikeskustelu osana #Stop Hatred Now-tapahtumaa: **"Reshaping horizons of hope – Theatre of the future"** 18.5.2021
- OKM:n ja Pohjoismaiden kulttuuripisteen webinaari: **"Pohjoismainen kuvakirja – vallaton ja vetoava"** 27.5.2021
- OKM osallistui YM:n ja Arkkitehtuurin tiedotuskeskuksen kanssa virtuaalisten tapahtumien **"Nordic co-design: New European Bauhaus"** (24.3.2021) ja **"Sustainable aesthetics in the built environment"** (28.4.2021) järjestämiseen.

Koulutus ja tutkimusalan yhteistyö

	<u>Ministerikokous</u>
11.10.	MR-U 1/21, Helsinki, Suomi (hybridikokous)
	<u>Virkamieskomitean kokoukset</u>
2.3.	ÄK-U 1/21, virtuaalikokous
10.6.	ÄK-U 2/21, virtuaalikokous
25.11.	ÄK-U 3/21, Kööpenhamina
	<u>Tapahtumat</u>
3.3.	Nordic Teacher Education Network's Online Kick-off Meeting on the Topic of Sustainable Development and Nordic Co-operation, webinaari.
8-9.6.	Alla påverkar! Jokainen vaikuttaa! – virtuaalinen konferenssi
Syksy 2021	Pohjoismaisen Nord StarT ilmastonmuutoskilpailu. Palkintojakotilaisuus järjestettiin 9.2.2022
16.9.	Pohjoismainen kielikonferenssi - Nordisk språkkonferens, virtuaalinen konferenssi
16.11.	Pohjoismaisten koulutusjohtajien ja koulutuksesta vastaavien ministeriöiden kansliapäälliköiden kokous, Helsinki
29.11.	Education for Inclusive Peace: the role of education and research in promoting the Women, Peace and Security agenda in the Nordics, virtuaalinen seminaari
1.-2.12.	Rajaton saamelaisopetus – saamelaisopetuksen pohjoismainen foorumi, Inari, hybridiseminaari

Ympäristö

	<u>Ympäristö- ja ilmastoministereiden kokoukset (MR-MK)</u>
12.5.	MR-MK, virtuaalikokous
3.11.	MR-MK, Kööpenhamina
	<u>Virkamieskomitean (EK-MK) ja työvaliokunnan (AU) kokoukset</u>
17.-18.03.	EK-MK, virtuaalikokous
14.06.	AU, virtuaalikokous
15.-16.06	EK-MK, virtuaalikokous
22.09	EK-MK, virtuaalikokous
01.12.	EK-MK, Vantaa

Rakentamisen harmonisointia edistävän ohjausryhmän kokoukset pidettiin 04.06 ja 28.09.

Asumisesta ja rakentamisesta vastaavien ministerien kokous pidettiin 22.11. Porvoossa.

Elinkeino-, energia- ja aluepolitiikka

16.9. MR-Tillväxt (elinkeinoministerikokous MR-N ja aluepolitiikkaministerikokous MR-R)

ÄK-N

11.2. ylimääräinen etäkokous

12.3. etäkokous

13.4. etäkokous

25.8. etäkokous

23.11. Helsinki

ÄK-R

10.2. virtuaalokokous

3.6. virtuaalokokous

9.9. virtuaalokokous

25.11. hybridikokous Helsingissä

Lisäksi kaksi ylimääräistä lyhyempää virtuaalista kokousta 7.5.2021 ja 10.8.2021.

ÄK-E

10.2.; 20.4.; 18.6.; 7.10. ja 7.12.

Yhteistyö talous- ja finanssisektorilla

ÄK-Finans

9.3., 4.5., 21.9. sekä 14.12., kaikki kokoukset etäyhteyksin

Maa- ja metsätalous- sekä kalastus- ja elintarvikesektori

18.3. Toimeenpaneva komitea (ÄK-EKSE)

25.3. Elintarvikkeet (ÄK-LIVS).

21.4. Maatalouden ja metsätalouden virkamieskomiteat (ÄK-Jord ja Skog)

18.5. Toimeenpaneva komitea (ÄK-EKSE, ylimääräinen kokous)

27.5. Kalastus- ja vesiviljely (ÄK-FISK)

23.6. Toimeenpaneva komitea (ÄK-EKSE)

23.6. Yhteispohjoismainen dialogi (webinaari) kestävästä ruokajärjestelmästä.

24.6. Maatalous- ja metsätalous-, kalastus-, vesiviljely- ja elintarvikeasiain ministerineuvosto (MR-FJLS)

3.9. Elintarvikkeet (ÄK-LIVS)

27.9. Keittiöjulistuksen tuoreutustyön webinaari

28.9. Toimeenpaneva komitea (ÄK-EKSE)

10.11. Kalastus- ja vesiviljely (ÄK-FISK), Vaasa

16.11. Maatalouden ja metsätalouden virkamieskomiteat (ÄK-Jord ja Skog).

7.10. Keittiömanifestin tuoreutustyön työpaja ja vastuullisuusseminaari

Sosiaali- ja terveystaloudellinen politiikka

Pohjoismainen sosiaali- ja terveystaloudellisen politiikan ministerineuvosto (MR-S)

25.3. virtuaalisesti

Pohjoismainen sosiaali- ja terveystaloudellisen politiikan virkamieskomitea (ÄK-S)

3.-4.2. virtuaalisesti

23.4. virtuaalisesti (epävirallinen)

- 6.5. virtuaalisesti (troikkakokous)
- 15.-16.6. virtuaalisesti
- 5.-6.10. Maarianhamina
- 16.11. hybridi (NB8-kokous)
- 10.12. virtuaalisesti
- 14.12. virtuaalisesti (troikkakokous)
- Muut tapahtumat
- 14.1. Hallinnonalan puheenjohtajuuskauden kick-off -tilaisuus
- 9.2. Webinaari "Building Back Better – Disability Leadership and the Way Forward"
- 31.8.-1.9. Webinaari "Indigenous peoples: language, culture, and life cycle – Disability, dementia and services"
- 6.-7.10. Nordic Network Webinar on Consequences of Childhood Sexual Abuse
- 28.10. CEPI:n kanssa järjestetty pohjoismainen workshop rokote- ja valmiusyhteistyöstä
- 4.11. Webinaari "Environmental monitoring of antibiotic resistance"
- 12.11. Webinaari harvinaisista sairauksista ja pohjoismaisesta yhteistyöstä
- 18.-19.11. Mielenterveyden huippukokous, Helsinki (hybridi)
- 1.12. Svalbard-ryhmän minikonferenssi "Situation awareness in the Nordic health and social services", Vantaa
- 2.12. Webinaari hyvinvointitaloudesta
- 8.-9.12. Pohjoismainen Hyvinvointifoorumi

Tasa-arvoyhteistyö

- Tasa-arvo- ja LGBTI-asiain ministerineuvosto (MR-JÄM)
- 6.9. virtuaalisesti
- 18.10. virtuaalisesti
- Tasa-arvo- ja LGBTI-asiain virkamieskomitea (ÄK-JÄM)
- 23. – 24.2. virtuaalisesti
- 2.-3.6. virtuaalisesti
- 29.-30.11. Helsinki
- 1.12. hybridi (NB8-kokous)
- Muut tapahtumat
- 15.-26.3. CSW:n 65. istunnon yhteydessä pohjoismaisten tasa-arvoministerien virtuaalinen tapaaminen UN Womenin pääjohtajan ja nuorten aktivistien kanssa
- 23.3. Pohjolan päivän webinaari tasa-arvotemalla
- 29.3. Generation Equality Forum – virtuaalinen sivutapahtuma
- 10.-11.6. Hat och hot – trakasserier på nätet – virtuaalinen konferenssi
- 16.8. Tasa-arvo- ja HLBTI-asioista vastaavien pohjoismaisten ministerien tapahtumia World Priden yhteydessä, Kööpenhamina
- 6.9. Varhaiskasvatus –webinaari
- 30.11. Seminaari "Våld och hatbrott mot LGBTI-personer", Helsinki (hybridi)

Työelämää koskeva yhteistyö

- 2.6. epävirallinen työministerikokous virtuaalisena
- 23.11. MR-A työministerikokous, Finlandia-talo
- 14.-15.4. ÄK-A, virtuaalisesti
- 12.-13.10. ÄK-A, Helsingissä
- Jaostot
- 16.3.-17.3. työmarkkinajaosto, virtuaalikokous

15.9.-17.9.	työmarkkinajaosto, Maarianhamina
15.3.	työoikeusjaosto, virtuaalokokous
15.10.	työoikeusjaosto, Helsinki
9.3.	työympäristöjaosto, virtuaalokokous
30.9.	työympäristöjaosto, virtuaalokokous
17.11.	Pohjoismaiden, Baltian maiden ja Puolan informaatiokokous, Bryssel <u>Konferenssit</u>
14.10.	hybridikonferenssi (Pohjoismaiden palkanmuodostusjärjestelmät)
30.11.	hybridikonferenssi (vihreän siirtymän työelämälle aiheuttamat muutokset)
9.12.	virtuaalikonferenssi (osatyökykyisten työllisyyden edistäminen)

Lainsäädäntöyhteistyö ja muu oikeudellinen yhteistyö

Kesäkuu	<u>Oikeusministerikokous</u> , virtuaalisena <u>ÄK-just</u> , virtuaalisena, keväällä kaksi, syksyllä yksi
18.11.	Seminaari ihmiskaupan vastaisen työn parhaista käytännöistä, Helsinki

Digitalisaatio

	<u>Korkean tason virkamieskokoukset</u>
10.2.	videokokous
25.5.	videokokous ja webinaari
24.9.	videokokous
24.11.	videokokous <u>Ministerikokoukset</u>
16.3.	videokokous
26.11.	videokokous

MUU POHJOISMAINEN YHTEISTYÖ

Rajaestetyö, rajaesteneuvoston kokoukset

2.3–3.3.	Rajaesteneuvoston kickoff-kokous (virtuaalinen)
4.5.	Rajaesteneuvoston kokous (virtuaalinen)
21.6.	Rajaesteneuvoston kokous (virtuaalinen)
13-14.9.	Rajaesteneuvoston kokous (Ahvenanmaa)
4.11.	Kokous PN:n istunnon yhteydessä (Kööpenhamina)
1.12.	Rajaesteneuvoston kokous (hybridikokous)

Kestävä kehitys

Asiantuntijaryhmällä oli vuoden aikana neljä kokousta, joista kaksi oli täysin etäkokouksia, ja kaksi hybridikokouksia.

Liikenne

1.2.	Pohjoismaisten liikenneministerien epävirallinen videokokous,
14.10.	BEATA (Barents Euro Arctic Transport Area) korkean tason kokous, johon ministeri Harakka osallistui ja jossa liikennetyöryhmän puheenjohtajuus siirtyi Suomelle.

- 26.10. Pohjoismaisten liikenneministerien epävirallinen videokokous, aiheena liikenteen vaihtoehtoisten käyttövoimien jakeluinfrastruktuuri sekä hiilen hinnoittelukeinot liikenteessä

Siviilivalmiuden, varautumisen ja pelastustoimen yhteistyö

Suomi toimi vuonna 2021 siviilivalmiuden, varautumisen ja pelastustoimen pohjoismaisen nk. Haga-yhteistyön puheenjohtajana. Haga-ministerit kokoustivat videon välityksellä joulukuussa, jolloin hyväksyttiin nk. Helsinki-johtopäätökset (Helsingfors konklusioner). Puheenjohtajuus siirrettiin seuraavalla puheenjohtajamaa Islannille.

Tämän lisäksi yhteistyö ministeriöiden ja operatiivisen tason kanssa tiivistettiin yhteiskokouksilla. Siviilisotilaallinen yhteistyö Haga-Nordefco välillä aloitettiin ja ensimmäinen yhteiskokous järjestettiin Helsingissä lokakuussa 2021.

Pohjoismaiset operatiivisen tason siviilivalmiuden- ja pelastustoimen ylijohdajat kokoustivat vuoden 2021 aikana epävirallisesti lukuisia kertoja videon välityksellä. Suomi toimi puheenjohtajana vuoden 2021 ainoassa virallisessa ylijohdajakokouksessa, joka järjestettiin Helsingissä marraskuussa 2021.

Poliisiyhteistyö

Vuonna 2021 pohjoismaisen poliisiyhteistyön puheenjohtajuus oli Tanskalla 31.8.2021 saakka, jonka jälkeen puheenjohtajuus vuorossa oli Norja. Pohjoismaisten poliisijohtajien, ylijohdajien ja työryhmien tapaamiset järjestettiin säännöllisillä videoyhteyksillä.

Nuorisoyhteistyö

- 20.4., 3.5. Puhetta Pohjolasta-keskustelutilaisuudet
ja 12.5.
- 26.4. Pohjoismainen puolustuskeskustelu kevätkokouksen yhteydessä
- 26.5. Nuoret luonnon puolesta - YK:n biodiversiteettineuvottelut ja jälkityö
- 29.-31.10. Nuorten Pohjoismaiden neuvoston juhlaistunto PN:n 73. istunnon yhteydessä
- 27.10.-9.11. Alternativ Norden-tiedotustilaisuudet pohjoismaisista uramahdollisuuksista
- 13.11. ja 23.11. Pohjoismainen vaikuttajaohjelma Vaasassa ja Turussa
- 17.11. PNN:n syyskokous Tanskan suurlähettilään residenssissä, vieraana Ville Rydman
- 13.12. ja 14.12. Kansainvälinen tiedotustilaisuus ja PNN:n jouluglögi